

DIAKONAL INVENTERING
– EN SAMVÄRLDSANALYS
SKARPNÄCKS FÖRSAMLING 2013/2014

Innehåll

Förord	3
Tolknings-glasögonen tas på.....	4
Skarpnäcks församling är & vill.....	6
Teologisk reflektion	7
Så här har vi det i Skarpnäcks församling	11
Befolkningsstatistik	16
Bostadsförhållanden.....	19
Diakonernas enskilda kontakter	20
Intervjuer	21
Anteckningar från analysarbetet.....	25
Förslag till framtida inriktning för församlingens diakonala arbete.....	27
Nya frågor som samvärldsanalysen väckt	29
Vad vi vill fördjupa oss i eller veta mer om	29
Avslutande reflektion; En delad verklighet	30
Projektplan för diakonal inventering i Skarpnäcks församling...	36
Så här gjorde vi	38
Statistik	40
<i>Diakonernas kontakter</i>	<i>40</i>
<i>Stadsdelens befolkningsstorlek</i>	<i>43</i>
<i>Utbildningsnivå & inkomstnivå</i>	<i>45</i>
<i>Ekonomiskt bistånd och sjukersättning</i>	<i>46</i>
Källförteckning.....	48

Den diakonala inventeringen har utförts av
Karin Löfgren i samråd med
Maria Berg, kyrkoherde i Skarpnäcks församling,
diakonerna i Skarpnäcks församling:
Christina Markgren
Laila Svensson
Katarina Lundström Thompson

Skarpnäcks församling 2013/2014

GRAFISK FORM: Mai Blanken Wiiburg
OMSLAGSBILD: Fotomontage Mai Blanken Wiiburg

Förord

Det här är den diakonala inventeringen för Skarpnäcks församling 2013/2014. Fokus ligger helt på den del av skapelsen som är vår geografiska hemvist. Vår samvärld, om man så vill. Det vi intresserar oss för är hur de som lever och bor i Skarpnäcks församling har det, hur vår diakonala teologi och verklighetstolkning ska se ut och vad dessa perspektiv kan/ska/bör få för konsekvenser.

Med en ökad kunskap om hårda och mjuka fakta är det oundvikligt att det innebär något för oss som församling och för vår diakoni.

Denna inventering har som grund och förlaga den inventering som gjordes 2011/2012 (och de procenttal som redovisas inom parentes är siffror från den inventeringens resultat) och ska förstås som en fördjupning och fortsättning på det arbetet som presenterades där.

Ett litet tips inför läsningen: Vill du bara ta del av det viktigaste – läs de sammanfattande punkterna under rubriken ”Så här har vi det i Skarpnäcks församling”. Om du vill veta mer om hur vi gått till väga – fortsätt gärna läsa.

I den sista delen av skriften finner du bakgrundsmaterial som statistik och intervjuanteckningar.

Tolknings-glasögonen tas på

**BENGT KRISTENSSON UGGLA SKRI-
VER** ”Jag är övertygad om att
det aldrig kan vara något
oskyldigt att ställa en tids-
diagnos. Därför är det pro-
blematiskt att ropen efter om-
världsanalys i vår tid nästan
alltid är förknippade med för-
hoppningar såväl om att få en
entydig och klar bild av sam-
tiden som att få information
om framtiden. Men samtiden
är inget man bara kan analyse-
ra från en distanserad betrak-
tarposition och framtiden är
inget man kan förutsäga i för-
längningen av utvecklingsten-
dener i samtiden”.¹

Vår lösning i församlingen är att istället använda ordet samvärldsanalys. Detta för att påvisa att vi inte menar oss iakttä fakta från en objektiv sidolinje från den värld vi lever i. Vi försöker skaffa oss en bred bild av vad vi ser och möter i Skarpnäckes församling. Siffror och statistik ger oss en överblick och hjälper oss ana strukturer och större mönster som omger oss. Samtal med andra samhällsaktörer och att efterfråga deras tolkning av hur människor har det i vår församling ger oss möjlighet att till vår egen tolkning lägga andras tolkningar och på så sätt bredda bilden. Vår församling är dessutom ingen isolerad satellit i Stockholm, Sverige eller världen – det vi med samlade krafter tycker oss kunna se i vår samvärld ingår komplext och sammansatt i den helhet mänskligheten ingår i.

Verkligheten är något som alltid är förmedlat, i detta perspektiv kan verkligheten därför aldrig uppfattas som

omedelbart given, den är alltid förmedlad genom tolkning. Den kunskap vi har om omvärlden producerar och upprätthåller maktrelationer, som i sin tur är beroende av denna kunskap. Det innebär att begreppet omvärldsanalys kan framstå som alldeles för neutralt och oskyldigt begrepp för det slag om verkligheten som varje omvärldsanalys är en del av. Om tolkningen synliggörs kan det avslöja illusionen bakom en omvärldsanalys med objektivistiska ambitioner.²

Resultat måste alltid tolkas, vilket betyder att t. ex den statistik som i denna inventering presenteras på inget sätt är neutral, och det finns alltid skäl till varför en tolkning föredras framför en annan.³ Det handlar om att förstå på vilket sätt vi själva är delaktiga i den process genom vilken verkligheten växer fram.⁴ Ur ett hermeneutiskt perspektiv är det intressanta inte språket i sig, utan att vi faktiskt kan föreställa oss så olika verkligheter fast vi använder oss av samma ord och meningar.⁵ Föreställningar är således inget vi skapar förutsättningslöst. Samhället är redan fullt av föreställningar som erbjuder/tvingar oss att bilda mening i det liv vi lever tillsammans.

Föreställningar om verkligheten ges således stor betydelse och makt, helt i linje med maktdiskussionens förskjutning från att tidigare ha fokuserat på vem som har makten över besluten, till vem som har makt över problemformuleringsprivilegiet till att idag främst handla om vem som har

makt över våra föreställningar om verkligheten. Istället för att tala som om man hade direkt tillgång till verkligheten, borde vi rikta intresset mot våra olika föreställningar om verkligheten.⁶ Vi formar aldrig våra föreställningar i ett tomrumsrum eller ur tomma intet. Vi lever alltid i en värld som redan är tilldelad mening.

Våra föreställningar formas, positivt och negativt av den kontext vi befinner oss i. Metaforer och berättelser är några av de viktigaste matriserna i vårt samhälle för att producera ny mening respektive ny identitet. Språket sätter upp villkor och definierar möjligheter för vad vi kan föreställa oss och vad vi inte kan föreställa oss, för vad vi ser och inte ser. Till konfigurationens villkor hör nämligen att den samtidigt som den aktualiserar något borttränger något annat.

Ytterst sett är det tolkningen som bestämmer vad vi ser och inte ser med hjälp av språk och föreställningsförmåga. Våra föreställningar blir därför helt avgörande för hur vi förhåller oss till verkligheten.⁷ Med verklighetsproblematiken står vi inför utmaningen att på en och samma gång försöka förstå den förmåga till gemensamma föreställningar som håller samman ett samhälle – och att samtidigt förklara hur samma föreställningsförmåga gör det möjligt att kritiskt granska detta samhälle, utmana dess självförståelse och sätta igång förändringsprocesser hos en grupp människor som delar en gemensam verklighet.

FÖRMÅGAN ATT ETABLERA EN GEMENSAM VERKLIGHET och att kritiskt distansera sig från denna hänger samman.⁸ Till villkoren för att en delad verklighet skall uppstå hör nämligen att man delar verkligheten, med resultatet att verkligheten inte längre är homogen och sammanhängande, utan tvärtom kommer att präglas av skillnader och konflikter. Det säger också någonting om villkoren för mellanmännsliga relationer då en gemensam värld med nödvändighet är en uppdelad värld och som sådan en värld av konflikter, av handlande och lidande, men därmed också en värld präglad av förändring.⁹

Fotnoter

1 Ur Bengt Kristensson Uggla "Slaget om verkligheten" 2012. Bengt Kristensson Uggla är sedan 2005 professor i filosofi, kultur och företagsledning vid Finlands svenska universitet Åbo Akademi, och sedan 1995 docent i tros- och livsåskådningsvetenskap vid Uppsala Universitet.

2 Uggla sid. 351

3 Ur Richard Wilkinson/Kate Pickett "Jämlikhetsanden" 2012

4 Uggla sid. 353

5 Hermeneutik är läran om tolkning, en forskningsmetod där just tolkningen i sig är central. Ökad förståelse och tolkning är det intressanta för en hermeneutiker – den absoluta sanningen men är man inte finns utan enbart olika tolkningar av verkligheten och olika mänskliga tillstånd.

6 Uggla sid. 357

7 Uggla sid. 360

8 Uggla sid. 361

9 Uggla sid. 362

Till villkoren för att en delad verklighet skall uppstå hör nämligen att man delar verkligheten, med resultatet att verkligheten inte längre är homogen och sammanhängande, utan tvärtom kommer att präglas av skillnader och konflikter. Det säger också någonting om villkoren för mellanmännsliga relationer då en gemensam värld med nödvändighet är en uppdelad värld och som sådan en värld av konflikter, av handlande och lidande, men därmed också en värld präglad av förändring.

Skarpnäcks församling är & vill

SKARPNÄCKS FÖRSAMLING ÄR;

-Skarpnäcks församling omfattar Hammarbyhöjden, Björkhagen, Kärrtorp, delar av Enskededalen, Bagarmossen, Skarpnäcksfältet, Skarpnäcks gård, Pungpinan och Orhem.

- 31 december 2013 var folkmängden i Skarpnäcks församling 45 800, antal tillhöriga 23100 (ca 50% av folkmängden).

-Vi är en kyrka som vill påverka vårt samhälle.

-Kyrkorum och matbord – rörelsen skapas.

-Kyrkobyggnaden påminner om ett andligt stråk i vardagen bland stad och natur – det kan bidra till att skapa en inre rörelse. Det gemensamma för var och en av oss är att hitta en meningsfull rörelse i just vårt eget liv. Oavsett vad så finns en rörelse som erbjuds oss alla att ingå i – Guds rörelse.

2013 VAR DET FÖRSTA ÅRET då budgetarbetet utgick från verksamhetens mål. Det innebär att syftet med verksamheten har varit vägledande för tilldelning av resurser. Fokus har legat på att få bra verksamhet inom de prioriterade områdena. Dessa är;

Svenska kyrkan Skarpnäcks grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning, samt utöva diakoni och mission.

Syftet är att Guds rike ska utbredas, människor ska komma till tro, en kristen gemenskap skapas och att skapelsen ska återupprättas.

SKARPNÄCKS FÖRSAMLING VILL;

-Ta vara på mötet – var man

än befinner sig i livet.

-Att allt hör samman för ”det finns ingen omvärld utan vi existerar endast i en samvärld.” (Rolf Edberg)

-Skapa och upprätthålla mötesplatser som innebär rörelse. Ett ideellt uppdrag, att dela med sig av sitt vid en insamling eller äta Markushonungen är att sätta igång en rörelse. Att vandra med någon en bit på dennes väg, är en rörelse mitt i tillvaron.

-Eftersom Skarpnäcks församling är en del av en stör-

*Vi lever alltid
i en värld
som redan är
tilldelad mening.*

re helhet så är det självklart att stödja andra aktörers verksamhet. Allt för att Guds rike ska bli större. Det är också en del av Skarpnäcks församlings sociala ansvar och ett naturligt inslag i en församling som vill vara en aktiv del i samhället.

-Vision för Skarpnäcks församling är att verka för det goda samhället och vara närvarande i livet alla skeenden. -Inom Skarpnäcks församling finns ett stort mått av engagemang för att Guds rike ska utbredas och skapelsen återupprättas. Allt med fokus på att verka för det goda samhället. Vi vill finnas med där det händer! Integration, rättvisa, solidaritet och miljö är viktiga frågor för församlingen. Svenska kyrkans diakonala utmaning inom Skarpnäcks församling, i hela vårt land och hos våra syskon i världen är ett ständigt

pågående arbete som vi nära följer. Vi är i rörelse.

Med den diakonala inventeringen som grund, i en önskan om att ligga i framkant och med en vilja att se och höra vad som händer i vår värld arbetar vi ständigt vidare.

LÅNGSIKTIGA INTENTIONER FÖR SKARPNÄCKS FÖRSAMLING (+8 ÅR)

*Vi vill öka delaktigheten genom att stimulera till ideella insatser

*Stärka relationen till alla som bor i församlingen genom att arbeta strategiskt med de kyrkliga handlingarna.

*Att Skarpnäcks församling ska vara en mer aktiv samhällsröst genom att arbeta strategiskt med extern kommunikation.

*Stå på de utsattas sida genom att vara en tydlig progressiv samhällsröst.

SKARPNÄCKS FÖRSAMLING PRIORITERAR (+4 ÅR):

*Mission

*Ideellt medarbetarskap

*Barn- och ungdomsverksamhet.

Teologisk reflektion

DIAKONI I SKARPNÄCKS FÖRSAMLING SOM VÅRT GEMENSAMMA UPPDRAG

Inledning

SKARPNÄCKS FÖRSAMLING ÄR ett område där det växer många träd. Nackareservatet ligger runt knuten och skogen är nära. Vi som lever här är nära träd i vår vardag. Med hjälp av trädet som symbol kan vi tolka vårt diakonala uppdrag här i Skarpnäcks församling.

JESUS SÄGER I Matteusevangeliet kapitel 25: ”Jag var hungrig och ni gav mig att äta, jag var törstig och ni gav mig att dricka, jag var naken och ni gav mig kläder, jag var sjuk och ni såg till mig, jag satt i fängelse och ni besökte mig. Då kommer de rättfärdiga att fråga: ’Herre när såg vi dig hungrig och gav dig mat, eller törstig och gav dig att dricka? När såg vi dig hemlös och tog hand om dig eller naken och gav dig kläder? Och när såg vi dig sjuk eller i fängelset och besökte dig?’ Kungen ska svara dem: ’Sannerligen vad ni gjort för någon av dessa minsta som är mina bröder, det har ni gjort för mig.’” När vi utför vårt diakonala uppdrag så är mottagaren Gud själv. I varje människa finns möjlighet till att möta vår egen skapare, frälsare och hjälparen, och när vi prioriterar diakoni så bidrar vi som församling till att minska klyftorna i vårt samhälle.

Allt hänger samman – trädens princip

VID JÄMFÖRELSE MELLAN olika

länder i världen har det framkommit data som kan tolkas som att om delar av en befolkning har det dåligt påverkas hela befolkningens situation negativt i termer av exempelvis medellivslängd, sjukdomar och social rörlighet.

*Vi är en kyrka
som vill
påverka vårt
samhälle*

SKARPNÄCKS FÖRSAMLINGS DIAKONALA teologi tar sitt avstamp i en verklighet där vi alla är sammanlänkade delar av Guds skapelse. Det är viktigt för oss människor att få bidra med dem vi är, så att vårt gemensamliv blir bättre. Alla vinner på att alla är med. Träden som växer här är av olika arter som inbördes är unika. Varje rotsystem, stam, grenverk och krona har sin historia. Träden delar livsbetingelserna, som näringsämnen, vatten och energi, med varandra. Det är nödvändigt för att träden ska göra sin del av kretsloppet. De lever i ett sammanhang – men ändå som unika träd. Som individer. Vi människor behöver träden för vår välmående, andning och överlevnad. De kan lära oss om livet. En björks skönhet och mystik kan drabba oss och vi blir avslutna av det stora och sköna – men vi kan också få del av livets bräcklighet, dess skönhet och bräcklighet. Det sköna följs ofta av vemodet. Men allt hör samman för ”det finns ingen omvärld utan vi existerar endast i en samvärld.” (Rolf

Edberg)

NÄR JESUS MÖTER en man i Betsaida som har problem med sin syn så säger den mannen: ”Jag ser människorna: de liknar träd, men de går omkring (Mark 8:24) – kanske är likheten mellan oss människor och träd större än vi anar.

Människan

VI MÄNNISKOR HAR också våra rotsystem. Några har sina rötter fast förankrade i myllan här i Skarpnäcks församling. Andras rötter är mer ytliga. Rötterna kan symbolisera vårt ursprung, och vi har alla vårt eget förhållningssätt till våra rötter. Genom rotsystemet lever träd i symbios via svamptrådar.

KILOMETRAR FRÅN ETT träd finns ett signalsystem. Det systemet av mycel (svamptrådar) är så finurligt att vi kan säga att träden ropar till varandra. ”Hallå där borta” säger ett träd i Bagarmossen. ”Vi måste mobilisera våra antikroppar för ett virusangrepp är på väg!” Hela naturen är sammanbunden via mycel. Inte bara som varningssystem utan även som grund för att ta upp näring. Det finns ingen ensam björk, allt är sammanflätat. Skog är livsgemenskap.

Samhället

I BOKEN JÄMLIKHETSANDEN beskriver professorerna Willcinson och Pickett hur en rad olika faktorer står i relation till samhällets status vad det gäller

jämlikhet. Deras forskning utgår från ett 20-tal länder samt vissa delstater i USA. Deras tes är att alla människor i ett samhälle står i relation till samhällets jämlikhet. Vare sig jag tillhör gruppen som har mycket eller gruppen som har lite, rik eller fattig, så påverkas mitt liv av samhällets jämlikhet. Är klyftorna stora eller gapet mellan dem som har lite och dem som har mycket så ökar hälsorelaterade och sociala problem. Länder, samhällen eller sociala

GRUPPERINGAR SOM HAR en hög grad av jämlikhet mår helt enkelt bättre. De faktorer som dessa forskare tittat på som påverkas av graden av jämlikhet är: sociala relationer, psykisk hälsa, droganvändning, fysisk hälsa, livslängd, fetma, utbildning, våld, kriminalitet, social rörlighet, miljömässig hållbarhet samt vilja till solidaritet. De nordiska länderna har enligt rapporten beskrivits som de länder som är mest jämlika. Dock ser forskarna en tillbakagång i Sverige där det sedan 1992 har skett en vändning.

KLYFTORNA ÖKAR OCH de senaste åren med allt högre fart. Så är det även inom vårt geografiska område, Skarpnäcks församling. Glappet, mellan de som nästan ingenting har, till exempel papperslösa, och de som har mycket, till exempel välutbildade med arbete som gjort bostadskarriär, har ökat. Idag kan vi höra 14-åringar säga: Vi i vår familj är fattiga!

OM FORSKARNA OVAN har rätt i sin teori så betyder det att alla i församlingen påverkas av detta faktum på ett negativt sätt. De presenterar även

en modell för att vända denna trend som framförallt riktar sig till samhällets politiker. De redogör också hur politiken i Sverige bidragit till att minska samt öka klyftorna. Enligt den här rapporten och även hos ekonomiska forskare³⁸ så finns det en punkt där ekonomisk ojämlikhet hindrar samhällets utveckling.

Vad betyder det här för oss som en församling i Svenska kyrkan i Stockholms stift?

VI SOM FÖRSAMLING kan och ska inte driva partipolitik, men vi kan genom vårt förhållningsätt bidra till att minska klyftorna i vårt samhälle. Professorerna Wilkinson/ Pickett visar nämligen även att det finns ”fredade zoner” där klyftan i samhället inte behöver få fäste. De är inom idrott, religion och kultur. Det är lite oklart vad de menar med begreppet. *Men kan vi som församling inom Svenska kyrkan låta vår verksamhet vara en fredad zon? Det är en fråga som vi måste arbeta vidare med.*

VÅRT UPPDRAG ÄR att vara kyrka, oavsett hur samhället är organiserat – men vi är skyldiga vårt uppdrag att fundera över hur gör vi detta på bästa sätt just nu, 2014.

VI KAN I våra olika beslut beakta att inte öka klyftorna i vårt samhälle. Ett exempel är att låta konfirmationstiden vara gratis för alla eller att inte ta betalt för serveringen efter en gudstjänst. Församlingen kan

utarbete en plan för hur våra olika verksamheter och möten kan bidra till att överbygga den klyfta vi ser och framförallt inte förstärka samhällets klyftor.

VI BEHÖVER MEDVETET fundera över vad det innebär för människor att våra kyrkliga handlingar utförs med samma omsorg och med lika stora resurser oavsett vilken status du har i samhället. Döpet, konfirmationen, vigsel eller begravningen är lika för alla.

I MÄSSAN TAR vi mot bröd och vin helt utan krav – inför Gud är vi alla ett, en enda kropp och ett enda bröd – liksom Gud är en.

SAMMANFATTNINGSVIS KAN MAN med dessa forskare säga att jämlikhet är bra för alla i ett land, samhälle eller socialt sammanhang. Vi hör samman med varandra, ingen enda människa är en ö och ”det finns ingen omvärld vi existerar bara i en samvärld” (Rolf Edberg).

Vårt diakonala uppdrag

VI SOM LEVER och rör oss inom Skarpnäcks församling hör samman i ett finurligt system, inte via mycel, men via universums grundform som för oss visar sig i formen av en droppe. Vattnet som pulserar i björken kan utgöras av samma droppar som du är döpt med. De kan ha runnit nedför ett barns kind. Eller en mans kind då en gren nuddas av den sista snöflingan som får allt att brista vid hans ansikte. Den droppen kan också ha haft sin plats i någons blodomlopp eller

funnits som ett lätt moln en solig sommardag. Vi delar vattnet med björken och allt annat levande från begynnelsen till idag, samma vatten och i samma mängd. ”Jag döper dig i Jesus namn” – med droppar från funten mot huvudet och fört likt en regnbåge, en löftesbåge med droppar från evighet till evighet. Droppar som likt svamptrådarnas signalsystem gör att vi hör samman och kan reagera och agera.

HÄR FÅR VI vårt uppdrag att ta evangeliet på allvar, sprida det vidare med barmhärtighet. ”Hallå där borta, ni måste mobilisera, för orättvisorna ökar och girighetens sjukdom sprider sig! Men det finns näring, hämta där!” Vi måste ropa, för vi hör samman. När vattnet i björken stam möter solens strålar så gör björken sin del i kretsloppet. När vi lever i vårt dop gör vi vår del i uppdraget som ges oss i dopet.

DOPETS LÖFTESBÅGE HAR nått våra huvuden och vi har fått uppdraget att om och om igen sprida evangelium till andra i ord och handling. Vi har uppdraget att använda våra ögon, öron och händer på det sätt som Jesus Kristus har lärt oss; Jag var...(Matt 25:35)

Vårt diakonala förhållningssätt

JESUS SÄGER: TVÄTTA varandras fötter (Joh 13:5-9, 14-15) och dela bröd och vin. (Matt 26:26 ff). Tjäna varandra och dela måltiden. Jesus Kristus är vår förebild. Han tvättar lärjungarnas fötter och bryter brödet. Jesus Kristus vår frälsare är frälsaren som på nytt och

på nytt tar gestalt på jorden (Joh 1:1-3, 10) genom sin skapelse, ordet, genom vårt dop och när vi tjänar varandra och tar emot honom i brödet och vinet. Han har gett oss uppdraget att följa den väg som är hans. Kristus finns där allt levande finns. Det är genom frälsaren, Jesus Kristus, som allt hör samman. I Jesu Kristi försoning gör vi vår del av ett andligt kretslopp, genom död till liv, i dopet. Där får vi uppdraget att sprida evangelium i ord och handling. Jesus Kristus lär oss det diakonala förhållningssätt som är hans: att tjäna varandra – tvätta varandras fötter och dela måltiden. Diakoni och mission är

***D**opets löftesbåge har nått våra huvuden och vi har fått uppdraget att om och om igen sprida evangelium till andra i ord och handling.*

sammanflätade och oskiljbara. Vår synd är att vi värjer oss mot denna sanning. Vi orkar inte eller vill inte erkänna vår samhörighet. Fullkomligheten tillhör honom som gett oss uppdraget. Vi får stå nakna inför sanningen. Genomlysta.

SOM FÖRSONADE MÄNNISKOR vågar och orkar vi stå ansikte mot ansikte med den verklighet som vi möter. Allt hör samman därför är min hunger är din hunger. Din nöd är min nöd. Så föds kärleken (1 Tim 5:10). Ibland ska jag gå med en annan människa, andra

gångar endast stå kvar. Allt villar i honom som var här och tog gestalt. Jesus säger: ”Jag var hungrig och ni gav mig att äta, jag var törstig och ni gav mig att dricka, jag var hemlös och ni tog hand om mig, jag var naken och ni gav mig kläder, jag var sjuk och ni såg till mig, jag satt i fängelse och ni besökte mig”(Matt 35:35)

DET FINNS INGEN omvärld – vi existerar endast i en samvärld. Signalsystemet går från Skarpnäck till Hammarby via Markuskyrkan och Bagarmossens kyrka, med förgreningar runt om i ”våra” stadsdelar, och det hålls ihop av löftesbågens oändligt många prismordär varje droppe rymmer hela universum. Den droppen delar vi med björken och med varandra.

VI HÖR OCH vi ser. Tillsammans är vi många ögon, öron, händer och fötter i Skarpnäcks församling. Många som fått uppdraget av Jesus Kristus. Var och en har sin uppgift och gestaltandet av uppdraget varierar på samma sätt som varje träd fröar av sig på sitt säregna sätt. Det är skillnad mellan granen och björkens sätt att lämna spår efter sig i skapelsen. Vi lämnar också spår efter oss. Föga anar björken var ett frön hamnar efter att ha förts med vinden långt bort från stammen och sedan landat på en plats där betingelserna är helt rätt för att detta frö ska falla i jorden, möta livsbetingelserna och genom processen död till liv göra sin del i kretsloppet och växa upp till en ny björk. Vårt gestaltande av uppdraget äger rum utanför vår förmåga att se hela förloppet. I vårt diakonala missionsuppdrag är vi skapta till

rörelse med vår förmåga att tänka, känna och älska. Så är vi den vandrande och närvarande Kristus i Skarpnäcks församling i en samvärld. Allt sedan den första pingstdagen har var och en sitt eget uttryck men vi hålls samman av Fader, son och Ande. (Apg 2:1-4)

TRÄDEN STÅR STILLA men rör sig i ljudet av stilla susning (1kung 19:12). Lyssna efter ljudet! – Vi är många som är i rörelse i vårt gemensamma uppdrag!

”Det finns nåd för nya världar, mycket större än den här, nya skapelser och tider, nåd för allt som är och blir”
(Psalm 285 v.1)

För Svenska kyrkan i
Skarpnäck dec 2012/ juli 2014

MARIA BERG
kyrkoherde

Fotnot

38 Ex Malinen från Helsingfors

Men kan vi som församling inom Svenska kyrkan låta vår verksamhet vara en fredad zon? Det är en fråga som vi måste arbeta vidare med.

Så här har vi det i Skarpnäcks församling

VID EN INVENTERING av nu-läget skulle vi kortfattat beskriva det så här: (De procenttal som redovisas inom parentes är siffror från 2011/2012 års inventeringsresultat).

Stora skillnader

SKARPNÄCKS FÖRSAMLING som helhet liknar Stockholms stad som helhet mer än vad man kanske skulle kunna tro. Det visar sig när det gäller en rad faktorer. Till exempel är andelen personer med utländsk bakgrund 33% (27 %) i Stockholms stad och 29 % i församlingen. Andelen arbetslösa är 3,4% i vår stadsdel (3,5%) och likaså i staden som helhet (3,3%).

I GENOMSNITT HAR församlingsborna det ungefär som stockholmarna i största allmänhet, skillnaderna är dock påfallande och genomgående stora mellan olika bostadsområden inom församlingen. Vi kan konstatera att både statistik och intervjuer visar på en i hög grad segregerad församling. Det är frestande att för enkla denna segregering till att enbart handla om skillnader mellan den norra och södra delen av församlingen, för det beskriver endast en del av verkligheten. Stora skillnader i hur människor har det, såväl ekonomiskt som livssituationen i stort, ryms också inom varje mindre stadsdel i stadsdelen. Detta beroende av bostadsform (villaområde kontra vissa hyreshus t. ex) eller av vilken sida om en viss väg man har sin hyresrätt.

MED EN MITTLINJE i Kärrtorp är norra och södra delarna av församlingen befolkningsmässigt lika stora, men utsattheten är större statistiskt sett i södra delen, oavsett vilka faktorer som undersöks.

TILL EXEMPEL ÄR andelen arbetslösa högst i Bagarmossen 4,4% (Skarpnäcksfältet), följt av Skarpnäcks gård (fältet) 4,3% (Bagarmossen). Väljer

MAN DÄREMOT ATT intressera sig för andelen personer med eftergymnasial utbildning är det Enskededalen (Pungpinan/Orhem), Björkhagen (Enskededalen) och Orhem (Björkhagen) som utmärker sig med

Barnens utsatthet verkar öka. Det är särskilt bekymmersamt eftersom barn, just för att de är barn, redan från början är mer sårbara än någon annan grupp.

de högsta andelarna, medan Skarpnäcksfältet följt av Bagarmossen och Kärrtorp ligger sämst till (oförändrat). Den högsta andelen personer med sjukersättning återfinns i Orhem¹⁰ (Skarpnäcksfältet), följt av Bagarmossen (oförändrat), Skarpnäcks gård (Kärrtorp) och Kärrtorp. Andelen personer med utländsk bakgrund (d.v.s. utrikes födda eller inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar) är högst

på Skarpnäcksfältet 40,8% (44,2%) följt av Bagarmossen 36,5% (34,3%) och Kärrtorp 20,5% (20,3%). Enligt Statistiska Centralbyråns (SCB) prognoser förväntas skillnaderna dessutom öka.

Barn och ungdomar och ekonomi

BARNENS UTSATTHET VERKAR öka. Det är särskilt bekymmersamt eftersom barn, just för att de är barn, redan från början är mer sårbara än någon annan grupp. I den senaste inventeringen fann man beskrivningar om en ökning av anmälningar (till socialtjänsten) om våld mot barn i stadsdelen då en av intervjupersonerna berättade om det. Då tyckte man att det var för tidigt för att kunna uttala sig om det var en tillfällig uppgång eller början på en bestående trend. I denna inventering ser man att iakttagelsen återkommer, alltså är det ingen trend utan något man fortfarande ser bl. a. på stadsdelsförvaltningen. Barnens villkor i ekonomiskt utsatta familjer är en annan del av barns verklighet som det talats om till och från i media. Rädda Barnen har gått ut med (i tidigare rapport) att barnfattigdomen, enligt deras definition, har ökat i Sverige.

EN INDIKATOR PÅ hur många barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer är att lyfta fram antalet hushåll med försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd (tidigare kallat socialbidrag). I Skarpnäck var antalet hushåll med ekonomiskt bistånd 596

st (mars 2011), 592 st (mars 2012) och 550 (mars 2013) och 564 mars 2014. Andelen barn (%) med försörjningsstöd är störst i Bagarmossen, Skarpnäcks gård och Kärrtorp procentuellt sett. I hela Stockholms stad var det i mars 2012 36% av personerna som fick ekonomiskt bistånd/försörjningsstöd som var barn under 18 år, 2013 i mars var siffran 35% och den siffran är densamma mars 2014 – alltså är drygt var tredje ”socialbidragstagare” i Stockholm ett barn.

DÅ SKARPNÄCKS FÖRSAMLING återkommande visar sig spegla siffrorna från Stockholms stad som helhet i många andra hänseenden kan man våga sig på en gissning att de 30% (drygt) av mängden vuxna med ekonomiskt bistånd utgörs av barn skulle motsvarande summa i vår församling röra sig om ca 200 barn i vår församling som får ekonomiskt bistånd.¹¹ I Skarpnäcks stadsdel sticker Bagarmossen ut som den stadsdel där störst andel personer (%) av de som får ekonomiskt bistånd är under 18 år. Antalet personer med ekonomiskt bistånd har enligt siffror från Utrednings- och Statistikkontoret (USK) minskat stadigt de senaste åren (sedan 2005), både i Stockholms stad som helhet och i Skarpnäcks stadsdel. Vid årsskiftet 2013-2014 hade Skarpnäcks Stadsdelsförvaltning 564 hushåll aktuella för ekonomiskt bistånd (årsskiftet 2012-2013 hade var siffran cirka 560 hushåll aktuella för ekonomiskt bistånd). Ekonomisk (över) skuldsättning och psykisk ohälsa följs ofta åt.

Upplevelse av trygghet kontra våld

I BÖCKERNA JÄMSTÄLLDHETSANDEN OCH SLAGET OM VERKLIGHETEN beskriver författarna vikten av individers egen upplevelse av trygghet i sin närmiljö. Upplever man sig ganska trygg så mår man generellt mycket bättre, på en rad olika nivåer. Likaså beskriver man hur motsatsen, en upplevelse av otrygghet eller t o m rädsla djupt påverkar oss människor. Att inte känna tillit till sitt sammanhang, sin livsmiljö och staten/det offentliga leder till mycket negativa spiraler av våld som genererar mer rädsla som genererar mer våld. *Jämställdhetsanden* visar på att sambandet mellan ojämlikhet och våld är starkt och konsekvent. Det har visat sig gälla för många olika tidsperioder och i olika miljöer. Det finns även belägg från senare tid som visar på en nära korrelation mellan å ena sidan en ökande eller minskande ojämlikhet och å andra sidan våld. Om ojämlikheten minskar så minskar våldet.¹²

SVERIGE BESKRIVS I BOKEN som ett exemplariskt land vad gäller graden tillit som medborgarna känner generellt, till varandra och till det offentliga (vilket författarna också visar hör ihop i ett positivt samband). Med det sagt väljer vi ändå att fördjupa oss något i hur siffror på hur våldet ser ut i vår stadsdel. Detta utifrån två viktiga iakttagelser som kom i och med den förra inventeringen; att en oro för utvecklingen i Kärrtorp fanns och att flera intervjupersoner beskrev en upplevd ökning i ärenden gällande våld mot barn.

Förändringar på gång – en uppföljning

I DEN TIDIGARE inventeringen noterades att en förändring var på gång när det gäller skillnaderna mellan de olika delarna av församlingen. Dock skilde sig SCB:s prognoser som visade på att skillnaderna mellan de olika områdena i stadsdelen förväntas öka, från flera av intervjupersonerna som däremot tyckte sig se att en förbättring successivt skett i Bagarmossen och på Skarpnäcksfältet, de områden som i dagsläget ligger sämst till när det gäller många indikatorer på social utsatthet. Kärrtorp lyfte man i den inventeringen fram som ett område att hålla ögonen på, då man tyckte sig se en tendens till försämring av situationen där. Vid tiden då den förra inventeringen gjordes hade man inte några hårda fakta att belysa denna oro med, nu med facit i hand kan man konstatera att det fanns fog för denna oro.

DEN 15 DECEMBER 2013 skedde en manifestation i Kärrtorp centrum, en demonstration mot nazism och främlingsfientlighet. Det var en tillståndsgiven manifestation till viss del sprungen ur den oro många känt för stadsdelen. Vid 12.30-tiden angreps manifestationen av ett 40-tal personer. En mängd olika föremål kastades mot manifestationen, där både barn och vuxna deltog. Ett hundratal personer hade samlats på torget i Kärrtorp men besökarna var allt annat än beredda på en plötslig attack. Småbarnsföräldrar och pensionärer vittnade om hur de tvingades fly i panik

OCH BRINNANDE BENGALER plötsligt kom flygande genom luften. Efter att polismännen på plats fått förstärkning och fått kontroll på situationen kunde konstateras att två personer fått stickskador och fördes därför till sjukhus för vård. Även två poliser som träffats av stenar fick föras till sjukhus. Angreppet mot manifestationen bedömdes som ett våldsamt upplopp och polis grep 28 personer. Dessa 28 personer greps för olika brott. Anmälningar om bl.a försök till mord, våldsamt upplopp, hets mot folkgrupp och våld mot tjänsteman förekom. I februari 2014 i åtalades sju män för våldsamt upplopp efter demonstrationerna.

HÄNDELSEN UPPKOM INTE i ett vakuum, i oron för läget i Kärrtorp ingick att man under en tid noterat en ökning av rasistiska utspel på klotter bl. a på gymnasieskolan men även på bostadshus och i offentliga miljöer. I nuläget beskriver flera av intervjupersonerna hur läget förändrats till det bättre i efterspelet av uploppet, man ser inte alls något klotter med rasistiska förtecken i det offentliga rummet längre och satsningar och en ökad medvetenhet har präglat efterspelet. Dock beskriver polisen hur en upplevelse av att trygghet är skadad, efter händelsen. En del invånare upplever sig räddare nu, som följd av händelsen – medan polisen beskriver det faktiska läget som tryggt och definitivt tryggare än innan. En ökad beredskap finns dock kring evenemang i stadsdelen såsom nationaldagen, valborg, skolavslutning och liknande.

I DEN TIDIGARE inventeringen

från 2012 framkom en bild, en upplevelse av att våld mot barn i stadsdelen ökat. T. ex uttryckte Cecilia Wassén, enhetschef för utredningsenheten för barn och ungdom att hon såg att det var mycket misshandel, en tydlig ökning och att det då var något som hon beskrev som de största utmaningarna i deras arbete. Intervjupersoner som redovisas i denna inventering bekräftar den bilden, samt understryker att det eventuellt fortsatt att öka. Om man ser på siffror från Brottsförebygganderådet (BRÅ) kring anmälda brott i vår stadsdel kan man se att 595 våldsbrott¹³ anmäldes 2012 och att de preliminära siffrorna för 2013 är 506 st. Sexualbrott¹⁴ 69 anmälda (-12) och 50 (-13). Hot-, kränkings- och frihetsbrott¹⁵ anmäldes 832 brott (-12) och 728 (-13). Alkohol- och narkotikabrott¹⁶ anmäldes 667 brott (-12) och 343 (-13). Stöld-, rån- och häleri-brott¹⁷ anmäldes 2511 brott (-12) och 2408 brott (-13). Polisen påtalar i denna inventerings intervju att en markant uppgång i inbrott skett under 2013/2014.

ENLIGT BRÅ ANMÄLDES 2012 i Skarpnäcks stadsdel 456 brott som klassificerades som misshandel, inkl grov misshandel.¹⁸ 21 fall av misshandel mot barn 0-6 år (inkl grov misshandel).¹⁹ 20 fall av våldtäkt, inkl grov våldtäkt.²⁰ 14 fall av grov kvinnofridskränkning (ingår också i hotbrott).²¹ 26 fall av grov fridskränkning (ingår även i hotbrott). 6 fall av olaga förföljelse (ingår även i hotbrott) och 54 fall av rån inkl.grovt rån (ingår även i stöldbrott)²².

HATBROTT ENLIGT BRÅ” innebär

att någon angriper en person eller en grupp av människor p g a deras etniska bakgrund, religion, sexuella läggning eller könsöverskridande identitet.”²³ Det som är problematiskt med just hatbrott, när man försöker få en bild av omfattningen, är att det inte är ett särskilt brott i juridisk mening utan är en aspekt av motivet bakom brottet. Det betyder att det inte finns någon särskild brottskod för registrering av hatbrott när det görs en polisanmälan. Siffrorna bakom hatbrottsstatistiken kommer istället från polisanmälningar som specialgranskats och självrapporterad utsatthet. En nationell trygghets undersökning gjordes 2012 och enligt den utsattes uppskattningsvis 86000 personer (1,2 %) av Sveriges befolkning (mellan 16-79 år) för 151000 främlingsfientliga hatbrott under 2011.

JÄMFÖRT MED TIDIGARE års mätningar kan man notera en liknande fördelning mellan främlingsfientliga hatbrott och homofobiska hatbrott. Det absolut vanligaste hatbrottsmotivet är dock de med främlingsfientliga/rasistiska motiv. Olaga hot/ofredande är den vanligaste brottstypen, följt av våldsbrott och ärekränkning. Man kan dock se att vissa brottstyper är mer karaktäristiska för vissa motiv. Hets mot folkgrupp är vanligare vid antisemitiska och islamofobiska hatbrott. Andelen våldsbrott är högre vid homobi- och heterofobiska samt afrofbiska hatbrott, medan olaga diskriminering är vanligare vid antiromska hatbrott. I 50 % av de identifierade hatbrottsanmälningarna var gärningsmannen obekant för den

utsatta. I 32 % var brottsoffret bekant med gärningspersonen (t ex kollega, granne, skolkamrat) och i 5 % av anmälningarna var gärningspersonen en närstående. Hatbrott sker på olika platser där människor vistas i sin vardag. Den vanligaste brottsplatsen i de identifierade hatbrottsanmälningarna från 2012 var allmän plats, såsom gator, torg, parker och köpcentrum. Allt fler hatbrott sker på internet.²⁴

HÄNDELSEN I KÄRRTORP skulle kunna anses röra sig i trakter av hatbrott. En viss oenighet finns kring vad man anser bör inkluderas i begreppet hatbrott, trots det ”råder en internationell enighet om att händelsen är ett resultat av bristande respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde.”²⁵

FORSKNING VISAR ATT det framför allt är brottsoffer som drabbas av hot och/eller otillåten påverkan, ofta i samband med brottet eller nära inpå. Polisen tycker sig se att många unga människor förefaller omedvetna om att trakasserier i samband med brott är ett brott i sig. Oavsett om det uttalas på internet, via sms eller framför vittnen. Med anledning av det kan man anta att benägenheten att anmäla hotbrott är låg. 50% av de misstänkta gärningsmännen av olaga hot 2010 var mellan 15-25 år gamla.²⁶ 2012 anmäldes 87100 misshandelsbrott till polisen – omkring 12000 av dem rörde barn under 15 år. 85 % av de misstänkta är män.²⁷ Under 2012 anmäldes 16900 sexualbrott vilket är en marginell minskning jämfört med 2011. Totalt anmäldes 2880 våldtäkter mot barn

i ålder 0-17 år. 10 % av offren var pojkar. Pojkar som offer var högst representerade i åldersgruppen 0-14 år och lägst representerade i åldersgruppen 15-17 år. Bland de vuxna offren var 96 % kvinnor. 98 % av dem som misstänks för sexualbrott är män.²⁸

ANTALET ANMÄLDA FALL av våld mot kvinnor har ökat under lång tid i Sverige. Till viss del kan det förklaras att detta är en följd av förändrad lagstiftning på 80-talet som inte gör det möjligt att dra tillbaka en gjord anmälan, detta då man såg att mannens påverkan är så stark att det ofta blev fallet när kvinnan själv stod som målsägare. Nu faller våld mot kvinnor och våld i nära relationer under allmänt åtal vilket antagligen påverkat anmälningsstatistiken. Bland främst två grupper kan man se en tydlig ökning; ensamstående mödrar som utsätts av närstående och kvinnor som blir utsatta för våld i yrkeslivet. Drygt 85 % av de som är misstänkta gärningsmän i ärenden som gäller våld mot kvinnor är män (2010). Mörkertalet vid dessa brott antas vara stort då så oftast är fallet när gärningsmannen är en nära anhörig, vid alla typer av brott. 2010 ledde 20 % av anmälningarna till att en misstänkt kunde knytas till brottet, i än färre fall ledde anmälan till fällande dom.²⁹

I VÅR STADSDEL finns Brottsofferjouren som i sin statistik för 2013 bl a anger att de mött 2079 brottsoffer, varav kvinnor är ca 250 fler än män (utgjort drygt 60%). Den överlägset största åldersgruppen bland hjälpsökande har varit mellan 26-64 år gamla.

På Brottsofferjouren har man 2013 24 stycken olika brottstyper³⁰ som detta antal klienter spridit sig över. De brottstyper som tydligt har överlägset fler kvinnor än män som brottsoffer är; misshandel, grov (kvinno)fridskränkning, ofredande, olaga hot, stöld/väskryckning/fickstöld, våldtäkt och övriga sexualbrott. De enda två brottstyper där män utgör fler av brottsoffren, som BOJ mött än kvinnor under 2013, är rån och andra tillgreppsbrott. Fördelat över åldersgrupp kan man se att gruppen 12-25 år endast är flest bland offren i brottstyp våldtäkt och övriga sexualbrott. I alla andra brottstyps- kategorier är åldersgruppen 26-64 år den absolut största gruppen som drabbats av brott. I statistiken från BOJ blir det också tydligt att könsfördelningen förskjuts när åldersgruppen 12-25 år blir åldersgrupp 26-64 år, i den första är könsfördelningen mer eller mindre jämt fördelad³¹ medan i den senare är 65 % av brottsoffren kvinnor. Om man ser på åldersgruppen under 25 år så är till exempel brottstypen misshandel helt jämt fördelad mellan pojkar och flickor (86 st pojkar och 86 st flickor). Rån, olaga hot, ofredande, stöld/väskryckning/fickstöld, våldtäkt och övriga sexualbrott är de brottstyper som rymmer flest antal brottsoffer i den ålderskategorin.³²

VID MÖTEN MED samordnaren för Brottsofferjouren i vår stadsdel har en kontakt byggts upp för framtida samverkan kring brottsutsatta personer i församlingen. Brottsofferjouren har utmärkt kompetens kring juridisk tågordning, skyldigheter och rättigheter

som en person som varit utsatt för brott ofta baxnar något inför och behöver stöd i. Den kompetensen är ett mycket gott komplement till våra enskilda samtal, och vi i vår tur besitter en mycket god utbildning och erfarenhet av enskilda stödsamtal där stora frågor kring liv och död, meningsfrågor och skuld och skam ofta finns med. Den kompetensen kan vi stötta Brottsofferjourens samordnare och ideella med, vid behov. Allt i syfte att på bästa sätt kunna ge stöd åt en person som varit utsatt för brott, med allt vad det innebär.

Om vi vill sträva efter att skapa en frizon för människor måste vi vara varsamma så vi inte binder dem i nya nät.

Fotnoter

10 Dock lite problematiskt eftersom enbart 73 personer tillhör den delen i vår stadsdel att göra några generaliseringar. Men ändå.

11 Det ekonomiska biståndet ges i form av försörjningsstöd och bistånd för livsföring i övrigt enligt SoL 4 kap 1 §. Biståndet ska garantera skälig levnadsnivå

12 Ur Jämlikhetsanden Richard Wilkinson/ Kate Pickett 2012

13 I denna brottskategori ingår mord, dråp, barnadråp, misshandel med och utan dödlig utgång, våldtäkt inkl grov våldtäkt, grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, våld mot tjänsteman samt rån inkl grovt rån (källa BRÅ).

14 Med sexualbrott avses här brott mot BrB 6 kap samt barnpornografibrott, sexköpsbrott och människohandel för sexuella ändamål. Sexualbrott är generellt sett brott med ett stort mörkertal. Brott som begås i

det privata och där offer och förövare är bekanta anmäls i mindre utsträckning. Mörkertalet är också större om offret är barn eller en ung person och speciellt om brotten begås inom familjen (källa BRÅ).

15 Här ingår samtliga brott enligt BrB 4-5 kap samt hot eller förgripelse mot tjänsteman, olaga diskriminering, hets mot folkgrupp, överträdelse av besöksförbud, våldsam motstånd, egenmäktighet med barn, utpressning och ocker (källa BRÅ).

16 Som narkotikabrott redovisas brott mot narkotikastrafflagen och lagen om straff för smuggling, rattfylleri under påverkan av narkotika samt brott mot lagen om kontroll av narkotika. Som alkoholbrott räknas brott mot alkohollagen och mot lagen av försäljning av teknisk sprit, rattfylleri och dopningsbrott. Rattfylleribrotten redovisas också under trafikbrotten (källa BRÅ).

17 I denna kategori ingår samtliga brott inkl rån och grovt rån i BrB 8 kap, häleribrott BrB 9 kap 6-7§§. Rånbroten finns också redovisade under våldsbrotten (källa BRÅ).

18 Med misshandel, grov misshandel avses brott mot BrB 3 kap, 5-6§§. Dessa brott utgör majoriteten av de våldsbrott som polis-anmäls i Sverige. Mörkertalet är stort och man räknar med att ungefär en fjärdedel av alla misshandelsbrott anmäls till polisen. Grova brott anmäls oftare än lindriga, brott mellan obekanta oftare än mellan bekanta och brott som sker på allmän plats oftare än de som sker på privat plats (källa BRÅ).

19 Under 2012 anmäldes 3230 misshandelsbrott mot barn i åldern 0-6 år i Sverige. Det är svårt att ta reda på den egentliga omfattningen av barnmisshandel eftersom offret inte kan polisanmäla själv utan är beroende av att någon annan gör det. Antalet anmälda misshandelsbrott mot barn 0-6 år ökade med elva procent i Sverige i stort jämfört med 2011. Den polisanmälda misshandeln av barn 0-6 år har ökat sedan senare delen av 1980-talet. Den allra största delen av ökningen under 00-talet beror på förändringar i anmälningsbeteendet hos tre viktiga grupper: föräldrar, personal på förskola och skola samt socialtjänsten (Källa BRÅ).

20 Med våldtäkt avses brott mot BrB 6 kap, 1§. De allra grövsta våldtäktsbrotten och de brott som begåtts av en för offret obekant person är antagligen bättre representerade i förhållande till det faktiska antalet brott.

Mörkertalet för våldtäktsbrott, i synnerhet de som begås i det privata och riktas mot en person som gärningsmannen är bekant med, är antagligen mycket stort (Källa BRÅ).

21 Med grov kvinnofridskränkning avses här brott mot BrB 4 kap 4a §. Om en man utsätter en kvinna, som han har eller haft en nära relation med för upprepade kränkningar som t ex misshandel, olaga hot, ofredande, hemfridsbrott och sexuellt tvång kan han dömas för grov kvinnofridskränkning. Fr o m 1999 redovisas detta brott separat i statistiken (Källa BRÅ).

22 Med rån och grovt rån avses brott enligt BrB 8 kap, 5-6§§. Mörkertalet varierar för olika typer av rån. T ex för bank- och postrån samt rån mot värdetransport torde mörkertalet vara i stort sett obefintligt. Däremot kan man utgå från att mörkertalet är betydande för personrån då anmälningsbenägenheten är mindre för denna grupp (Källa BRÅ).

23 Källa BRÅ.se Hatbrott

24 Källa Statistik 2013 Brottsofferjouren Stockholm Sydost

25 Källa BRÅ.se Hatbrott

26 Källa BRÅ.se Hatbrott

27 Källa BRÅ.se Hot och påverkan

28 Källa BRÅ.se Våld och misshandel

29 Källa BRÅ.se Våldtäkt och sexualbrott

30 Källa BRÅ.se Misshandel mot kvinnor

31 Andra tillgreppsbrott, ekonomisk brottslighet, förtal/förolämpning, grov(kvinno)fridskränkning, identitetsstöld/förfalskning, inbrott, misshandel, mord/dråp/vållande till annans död, mordförsök, människorov/människohandel, ofredande, olaga förföljelse, olaga hot, rån, skadegörelse, stöld/väskryckning/fickstöld, trafikbrott, våldtäkt, våldtäktsförsök, övergrepp i rättssak, överträdelse av kontaktförbud, övriga brott mot frihet och frid, övriga sexualbrott, övrigt

32 52 % kvinnor, 48 % män

Befolkningsstatistik

Folkmängd och ålder

SKARPNÄCKS FÖRSAMLING HADE en folkmängd på 45411 (44 608) personer 2013-12-31, varav 9380 (9170) personer var under 18 år (vilket utgör 21%) samt 9448 (9279) var personer som är utrikesfödda (utgör också 21%). För hela staden är de procentsatserna 19% som är under 18 år och 23% som är utrikesfödda.

BEFOLKNINGSPYRAMIDEN

SKARPNÄCKS FÖRSAMLING ser ut som den för Stockholm i sin helhet, med ganska många små barn (0-5 år) och en ”puckel” kring 30 års ålder. Samma sak gäller i stort sett de olika delarna av församlingen. Skarpnäcks gård avviker något genom att fler 49-62-åringar är bosatta här, liksom något fler barn och ungdomar. Däremot är antalet invånare i åldern 25-35 år färre. I Hammarbyhöjden är 21-40-åringarna fler.

ANTALET INVÅNARE i församlingen ökade med cirka 1300 personer år 2009. Ökningen avtog 2010 och 2011, för att sedan öka något under 2012. Under dessa år har födelsenetto (antalet födda minus antalet döda) varit ganska konstant. Det som har varierat är flyttnettot (antalet inflyttade minus antalet utflyttade).

EN PROGNOIS FÖR befolkningsförändringar fram till år 2021 visar att andelen 6-15-åringar förväntas öka, efter att ha

minskat under perioden 2003 till 2012. Samma sak gäller andelen 65-79-åringar.

Ökningen av andelen 6-15-åringar förväntas vara tydligast i Skarpnäcks gård, där den redan ligger lite högre än i övriga församlingen (drygt 12% av befolkningen år 2012).

Inventeringen inleder ett arbete som kan innebära stora förändringar i församlingens arbetssätt.

Ekonomi

ENLIGT STOCKHOLMS STADS SIFFROR redovisade på hemsidan ”Statistik om Stockholm” kan man se hur *medelinkomsten* för Skarpnäcks befolkning följer hela Stockholms stads kurva vad gäller löneutveckling men också ligger på ett något ökande avstånd under hela stadens medelinkomst stadigt under samma period. Man kan också se på perioden 2000-2011 hur *inkomstklasserna* sett ut i mängd från spannet mellan kategori 0 tkr, 0,1-159.9 tkr, 160-319.9 tkr, 320-499.9 tkr och 500tkr och uppåt. Den tydliga tendensen under det tidsspannet visar att antalet invånare i Skarpnäck som tillhör den allra lägsta kategorin ökat med närmast en tredjedel (1916 st till 2719) medan de två översta

inkomstkategorierna tredubblats (näst högsta) respektive fyrdubblats (den högsta från 644 st till 2763 st). Den inkomstklass som tycks minst förändrad procentuellt sätt är den i kategorin 160-319.9 tkr vilket också utgör mittenkategorin av de fem inkomstklasserna. Således har stora förändringar skett under elvaårsperioden i inkomstläget i Skarpnäck, där de som har de allra svårast och de två kategorierna av höginkomsttagare varit de som ökat allra mest. Den inkomstkategorin som befinner sig ett steg upp från 0tkr dvs kategorin 0.1-159.9 tkr har blivit ca 30% färre personer. På en kartbild över hur inkomstkategorierna fördelar sig på Skarpnäcks församlings olika stadsdelar under 2010 kan man se att Enske-dedalen följt av Björkhagen är de stadsdelar där flest personer med högre inkomst bor.

I SKARPNÄCK VAR ANTALET HUSHÅLL med ekonomiskt bistånd 596 st (mars 2011), 592 st (mars 2012) och 550 (mars 2013) och 564 mars 2014. I genomsnitt fick respektive hushåll ett ekonomiskt bistånd på 8595 kr i Skarpnäck under mars 2013. Den summan var en liten minskning sen 2012 med ca 50 kr/månad. I mars 2014 hade samma summa ökat något till 8865 kr.

SIFFROR HÄMTADE FRÅN Skarpnäcks stadsdelsförvaltning gällande ekonomiskt bistånd där det främsta försörjningsskålet

framgår visar bl. a att i mars 2014 var det 24 (15) hushåll som var aktuella för ekonomiskt bistånd p g a inkomsten var för låg som följd av ofrivilligt deltidsarbete. I 3(4) hushåll under samma tid arbetade man heltid, men var ändå aktuell för försörjningsstöd. Just det säger något om löneläge och arbetssituation för vissa människor som befinner sig i arbete. Arbete och inte bara arbetslöshet kan uppenbarligen båda leda till ekonomiskt bistånd för en person.

Ohälsa

ENLIGT STOCKHOLMS STADS SIFFROR redovisade på hemsidan ”Statistik om Stockholm” har ohälsotal beräknats i antalet dagar ersatta/person i befolkningen som är mellan 16-64 år. Där kan man se att två områden sticker ut som mer utsatta och det är främst Kärrtorp och Bagarmossen följt av Skarpnäcks gård. Generellt sätt kan man säga att statistiken pekar på att kvinnor mår sämre än män och att man mår sämre i takt med stigande ålder.

Prognos över befolkningsutvecklingen i Skarpnäcks stadsdel och hur det inverkar på stadsdelsförvaltningens prioriteringar

SAMMANFATTNING I STORA DRAG utifrån Stadsdelsförvaltningens underlag för budget 2015 med inriktning 2016 & 2017³³ ;

- De senaste åren har präglats av en omfattande utbyggnad av förskolor då antalet *barn* i förskoleåldern ökat i stadsdelen. Enligt befolkningsprognosen förväntas ökningen av antalet barn i åldern 1-5 år nå sin kulmen runt 2019. För att uppfylla barnomsorgsgarantin tvingas förvaltningen bygga ut antalet förskoleplatser. Behovet av förskoleplatser är något ojämnt fördelat inom stadsdelen då man ser att det framförallt i Hammarbyhöjden som behovet av platser är stort.

- I avseende barn och ungdom ser förvaltningen ett ökat behov av socialtjänstens insatser nu och framåt.

- Förstärka ett evidensbaserat och sammanhållet arbetsätt inom utredning av barn och ungdom som har sammansatt problematik med både funktionsnedsättning och vårdnadshavare som brister i omsorgen. Inom individ- och familjeomsorgen kan förvaltningen se ett ökat behov av insatser för barn och ungdomar under treårsperioden. Framförallt gäller denna ökning barn och ungdomar med funktionsnedsättning av olika slag och behov av insatser enligt både SoL³⁴ och LSS.³⁵ Det ökande behovet av insatser bekräftas även av landstingets verksamheter.

- Stärka samverkan och utveckla metoder kring tidig upptäckt av barn som riskerar att fara illa.

- Fortsatt kvalitetsutveckling i samverkan med andra förvaltningar i staden i arbetet med ensamkommande flyktingbarn.

- Man ser en minskad efterfrågan på sommarkollo för barn, en möjlig orsak till detta tror man kan vara att avgiftsnivåerna ändrats.

- För att kunna behålla den höga ambitionsnivån för de regionaliserade insatserna inom *våld i nära relationer* är det av central vikt med statligt utvecklingsstöd som budgetförstärkning. Förvaltningen önskar att staden borde arbeta för en verksamhet där även landstinget ingår som part. Hälso- och sjukvården behöver vara med för att det ska gå att nå en hållbar planering utifrån preventivt och långsiktigt hälsofrämjande arbete, skriver man. Forskning visar att barn som upplevt våld i nära relationer får hälsomässiga konsekvenser av det som vuxna. Våld i nära relationer innebär stora ekonomiska konsekvenser för samhället. Att minska våldet i nära relationer är inte bara en viktig samhällsfråga utan också en barnrättsfråga, en jämlikhetsfråga (genus) och en HBTQ-fråga.

- Medborgarnas *upplevelse av trygghet* i sina bostadsområden är en prioriterad fråga och man understryker vikten av att det trygghetsskapande arbete man hittills gjort även fortsättningsvis prioriteras, i det är det understryket vikten av att det ekonomiska stödet från staden till Skarpnäckslyftet inte upphör. Inom ramen för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet har förvaltningen förlängt projektet Skarpnäckslyftet till 2015. Andelen *unga* i åldrarna 7-18 år ökar stort i stadsdelen under de kommande åren och det förebyggande arbetet behöver prioriteras.

- Stadsdelarnas samarbete med bostadsbolagen, polisen och skolan utifrån målet att motverka nyrekrytering av ungdomar till kriminalitet behöver nu utvärderas och en kunskapsbank byggt av goda

exempel kring förebyggande *insatser mot social oro*, som gett resultat behövs.

- Inom området individ- och familjeomsorgen kommer förvaltningen att arbeta fram en handlingsplan och strategi för en *sammanhållen socialtjänst* i Skarpnäck i syfte att nå en innovativ, långsiktig och hållbart evidensbaserad socialtjänst.

- Centrala mål man anger handlar om valfrihet och mångfald i mötet med socialförvaltningen där arbetet med trygghet och hållbar utveckling särskilt understryks.

- Mer samordnade insatser och utveckla regionaliserade öppenvårdsalternativ för missbrukare med komplexa vårdbehov, som bl a arbetar för att förhindra vräkningar hos målgruppen.

- Utveckla samverkan mellan myndigheter inom rehabiliteringsområdet för sjukskrivna personer med försörjningsstöd.

- När det gäller möjligheter till *försörjningsstöd* vill man starta ett strukturerat samarbete kring målgruppen inom rehabiliteringsområdet, mellan olika myndigheter. ”Finsam”, finansiell samordning mellan staden, landstinget, försäkringskassan och arbetsförmedlingen.

- Viktigt att finna former för att stödja *romers* speciella utbildnings- och arbetslöshetsproblematik. Under treårsperioden har förvaltningen tillsammans med arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen Länsstyrelsens ESF-projekt för inkludering av romer i majoritetssamhället.

- Vidareutveckla ett inkluderande stöd för barn och ungdomar med romsk bakgrund.

- Inom *äldreomsorgen*

minskar antalet äldre över 80 år dock behövs fortfarande fler och mer flexibla boendeformer för den målgruppen. Antalet personer äldre än 80 år kommer minska fram till 2020 och ökar sedan igen under påföljande tioårsperiod. Samtidigt kommer antalet personer i åldern 65-79 att öka. Den äldre byggnaden på vård- och omsorgsboendet Hemmet för Gamla uppfyller troligen inte dagens krav på god arbetsmiljö och måste på sikt avvecklas. Planer för ersättningsbyggnad finns.

- Man ser att sjukfrånvaron inom äldreomsorgen fortsatt att öka de senaste åren, så även på anställda inom området individ och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.

- För personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning kommer det sannorlikt att behövas *boendeformer* för gruppen yngre med demenssjukdom. Utbyggnaden av gruppboendestäder kommer förvaltningen bidra till.

- Starta alternativa boendeformer för personer med psykiska funktionsnedsättningar

- I Hammarbyhöjden-Björkhammen kommer de kommande åren uppskattningsvis 1500-3000 nya lägenheter byggas, i Bagarmossen-Skarpnäck planeras för ca 2500 lägenheter.

- När det gäller försöks- och träningslägenheter har behoven tidigare ansetts som tillgodosedda för personer med psykiska funktionsnedsättningar, missbruk och för hemlösa. Det är viktigt inför de kommande tre åren att förvaltningen i hög utsträckning, inom projektet ”Bostad först”s ramar, kan lösa boendefrågorna för dessa tre målgrupper genom alternativ på hemmaplan genom en god tillgång på tränings- och

försökslägenheter.

- Med utgångspunkt i *parkplanen* ansöker förvaltningen om investeringsmedel till upprustning av tre lekplatser, en naturpark och ny dräneringsledning i ett koloniområde.

- En utmaning inom *kulturområdet* är att fortsätta utvecklingen av verksamheter generellt inom stadsdelen som helhet och specifikt göra Skarpnäcks Kulturhus till centrum för detta.

Fotnot

33 Samtliga uppgifter under denna rubrik hämtas från dokumentet Skarpnäcks stadsdelsnämnd, underlag för budget 2015 med inriktning 2016 och 2017 där beslut också lämnas av Skarpnäcks stadsdelsnämnd att underlaget godkänns och att ärendet överlämnas till kommunstyrelsen undertecknat av stadsdelsdirektör Margareta Östrand.

34 Socialtjänstlagen

35 Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade - LSS

LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder goda levnadsvillkor, att de får den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de kan påverka vilket stöd och vilken service de får. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

LSS ger rätt till tio insatser för särskilt stöd och särskild service som människor kan behöva utöver det som de kan få genom annan lagstiftning. LSS är ett komplement till andra lagar och innebär inte någon inskränkning i de rättigheter som andra lagar ger. En begäran om stöd och service från en person som ingår i lagens personkrets bör i första hand prövas enligt LSS om det är en insats som regleras i lagen. Motivet till detta är att det i allmänhet får antas vara till fördel för den enskilde.

Bostadsförhållanden

Boendet förändras

BOSTADSFÖRHÅLLANDENA I FÖRSAMLINGEN LYFTES I DEN FÖRRA INVENTERINGEN FRAM SOM EN FRÅGA ATT FÖRDJUPA SIG I FÖR ATT ÖKA VÅR FÖRSTÅELSE FÖR SAMBANDET MELLAN HUR FÖRSAMLINGSBORNAS MÅENDE OCH DERAS BOSTADSSITUATION KAN HÖRA SAMMAN.

ANTALET HYRESRÄTTER i området har sjunkit kraftigt. Det gäller både inom allmännyttan och hos privata värdar. Samtidigt har andelen bostadsrätter ökat från 16 % av lägenhetsbeståndet år 1990 till att vara drygt hälften av alla lägenheter 2011, för att sedan fortsätta öka några procentenheter 2012 och 2013.

ANTALET LÄGENHETER TOTALT har ökat från 18211 till 19900 (19824 st 2011) under samma tid.

Antal lägenheter år:	
1990	2013
Allmännyttan	
9390 (51,6%)	6 202 (30,1%)
Övriga hyresrätter	
5827 (32%)	3601 (18,1%)
Bostadsrätter	
2994 (16,4%)	10 308 (51,8%)

Uppgifter om bostädernas storlek i Flaten-Orhem-Skrubba redovisas inte. I detta område finns 46 bostäder, uppgifter om dessas storlek saknas.

BOSTÄDERNAS STORLEK OCH FÖRDELNING; totalt finns det närmare 23 000 bostäder i Skarpnäcks församling. Den övervägande delen, närmare bestämt 19 900 bostäder, är lägenheter i flerbostadshus (hyresrätter och bostadsrätter). Av bostäderna i församlingen finns också 2086 bostäder som klassas som småhus, alltså utgör villor och hus klassade som större än småhus, ca 1000 stycken (hittade inga exakta siffror på det). Det betyder i % räknat att 86,5% av församlingens bostäder utgörs av lägenheter i flerbostadshus, 9 % utgörs av bostäder som klassas som småhus och enbart ca 4,5% utgörs av villor/större hus.

ENLIGT STOCKHOLMS STADS siffror redovisade på hemsidan statistik om Stockholm kan man se att boendeformerna i flerbostadshus i Skarpnäck har förändrats en hel del mellan tioårsperioden 2002-2012, där allmännyttan sjunkit från 7478 bostäder till 6066 st (sänkning med ca 20%), övriga hyresrätter sjunkit från 5969 st till 3642 st (sänkning med 40% eller med 2327 lägenheter) men där bostadsrätterna istället nästintill fördubblats i antal (från 5448 till 10179 st).

Diakonernas enskilda kontakter

Diakonala möten

DIAKONERNAS KARTLÄGGNING AV enskilda kontakter visar att telefon är den huvudsakliga kontaktvägen till församlingens diakoner. Diakonerna möter fler kvinnor än män. Självvård är under de två redovisade veckorna den största delen av diakonernas sammanlagda arbete, men adderar man de två kategorierna ekonomisk rådgivning/ fonder och stöd vid myndighetskontakt så utgör det också en mycket stor del av arbetet. Att många kontakter sker inom verksamhet blir också uppenbart. Möten med individer men inom olika verksamhet uppgår till den största mängden enskilda kontakter under de två redovisade veckorna, det faller sig ganska naturligt då verksamheter just sker i grupp och många kontakter skapas där.

DIAKONERNAS ENSKILDA KON-TAKTER har viktiga budskap att förmedla när det gäller att försöka förstå och tolka hur människor har det i Skarpnäcks församling. I enskilda samtal möter diakonerna ofta hur konsekvenser av politiska beslut drabbar eller påverkar en individs vardagsliv och ibland i det allra mest centrala för en människa. I berättelserna och samtalen växer en bild av hur vårt samhälle mår fram. I enskilda samtal blir ofta, den annars ibland diffusa, kopplingen mellan struktur och individ tydlig. I den enskilda och högst unika berättelsen om erfarenhet av våld i nära relationer blir det också den gemensamma berättelsen om hur en

människa mår när man är utsatt för ett trauma och hur vårt biologiska psyke reagerar oavsett många av de delar av våra liv och resurser som skiljer oss åt. Kampen för en nära anhörig med demens som behöver vård är alltid högst personlig, men den synliggör också normer kring vem som är att betrakta som närmast anhörig i Sverige och vem som inte är det och vad det i sin tur stänger och öppnar för dörrar för de drabbade. I en högst personlig berättelse om djupaste stress i väntan på försäkringskassan och vårdens beslut kring sjukskrivning kontra sjukersättning ryms också en beskrivning av *diagnosens* centrala roll i dagens Sverige, där skillnaden mellan att ha en och att vänta på en utgör en värld av skillnad ur ett trygghets- och omsorgsperspektiv.

I TIDIGARE INVENTERING hade man formulerat ett antal rubriker för att försöka skapa underlag för statistik utifrån frågan om vilken nöd det är som diakonerna möter i enskilda samtal, dessa rubriker används även i denna inventering.

- Egen sjukdom
- Ensamhet
- Livskriser – t ex separation/död/sjukdom
- Relationsproblem
- Stöd i ekonomisk utsatthet
- Eget eller anhörigs missbruk
- Psykisk ohälsa (t ex neuropsykiatriskt funktionshinder, depression, ångest)
- Anhörigs sjukdom
- Livsval

- Utanförskap
- Svårigheter i kontakt med myndigheter
- Svårigheter med barnen.

I en högst personlig berättelse om djupaste stress i väntan på försäkringskassan och vårdens beslut kring sjukskrivning kontra sjukersättning ryms också en beskrivning av diagnosens centrala roll i dagens Sverige, där skillnaden mellan att ha en och att vänta på en utgör en värld av skillnad ur ett trygghets- och omsorgsperspektiv.

Intervjuer

INTERVJU MED MARGARETA ÖSTRAND, STADSDELSDIREKTÖR

Vi har noterat en upplevd ökning av droganvändning bland unga i Skarpnäcks församling. Är det något ni känner igen?

– Bland de som är ute och arbetar med ungdomar beskriver man den situationen. Vartannat år gör staden en stor undersökning bland ungdomar med fokus på förhållningssätt till alkohol och droger, den är samstämmig med SkarpBrå³⁹ där man också konstaterar en ökning av cannabisanvändning i Stadsdelen.

Hos oss i kyrkan (såsom i resten av samhället) ser vi det snabbt ökande trycket från eu-medborgare som försöker klara försörjning med tiggeri. Vi ser dessvärre ingen ljusning, utan befärrar att nästa steg är att trycket kommer eskalera. Vad tror du?

– Stadsdelsförvaltningen står ganska maktlös så länge det inte handlar om fara för liv eller om barn finns med. Då kan man göra nödprovningar. Margareta tror att man från de vuxnas sida vet det om Sverige, att har man barn med sig på bosättningarna eller när man arbetar så går socialtjänsten in på en gång. På socialtjänsten syns dessa personer över huvudtaget inte. De vill inte ha någon kontakt och söker inte stadsdelsförvaltningens hjälp.

Jag undrar om du har någon ”spaning”, något du ser just nu i Skarpnäck?

– Det är tydligt hur unga tjejer mår sämre och sämre,

det märks bl. a på en markant ökning av t ex självska-debeteenden, säger Margareta. Omvandlingen av hyresrätter till bostadsrätter påverkar segregationen i stadsdelen. Hon säger sig stödja bilden vi har och som syns i statistiken från Statistik om Stockholm, att det på samma gång är ökade siffror på ohälsotal och ökning av bostadsrätter inom samma stadsdel. **En annan spaning är att ett rejält ökat tryck i antal orosanmälningar för barn som far illa har skett, så pass att man på stadsdelen varit tvungen att förstärka med personal på mottagningsgruppen.**

– En skillnad har också skett när nyanställd kompetens på området våld i nära relationer kom på plats i februari i Skarpnäck, skillnaden består i en ökning av ärenden. Margareta själv problematiserar den iakttagelsen med en obesvarad fråga gällande om det egentligen kanske är så att antalet brott inom det området inte ökat – utan att man i och med kompetenshöjningen som nyanställd personal står för blivit bättre på att upptäcka våld i nära relationer. Fler personer med den problematiken blir sedda och får stöd/åtgärd beviljad.

Jag undrar över Skarpnäcksflyftet, vad de ser för positiva följder av den insatsen?

– Margareta säger att trygghetsupplevelsen har ökat tack vare lyftet. Mycket skedde i samarbete med Stockholms-hem, de vittnar om en minskning i klotter, och framför allt en minskning av rasistiskt klotter. Socialtjänster ser att deras omkostnader för placeringar

för unga killar minskat. Polisen noterar att torget i Bagarmossen blivit lugnare, inte bara upplevt så utan också blivit det. Tidigare fanns stor gängproblematik, det ser man inte nu. Ett resultat av lyftet är bagishuset (för yngre, ungdomsgård) och bagisgården (för unga vuxna mellan 20-25 år), dessa har kommit till och bidrar positivt. Det man kan se är alltså resultatet av flera gemensamma insatser från olika aktörer som resulterat i en ökad upplevd känsla av trygghet.

Jag frågar hurvida Margareta ser att den största segregationen eller klyftan i mående och inkomst är större inom varje stadsdelsdel än mellan t ex södra och norra delen av stadsdelen som helhet?

– Margareta svarar att vad gäller våld i nära relationer så finns det ingen skillnad, det problemområdet är väldigt ”demokratiskt” och går inte att knyta till socioekonomi eller liknande. Däremot tycker hon att en skillnad är att Hammarbyhöjden, Kärrtorp och Björkhamnen är ganska homogena stadsdelar. Klyftorna är inte så stora och de flesta boende rör sig inom liknande span av inkomst, hälsa, livssituation med mindre variationer (från stadsdelens bedömning sett) medans Bagarmossen och Skarpnäcksfältet ser annorlunda ut. Inom Bagarmossen finns mycket mer av en spridning mellan de resursstarka och de resurssvaga. Skarpnäcksfältet (dit Pungpinan hör) ser också så ut, med stora skillnader i resursfördelning mellan invånarna.

INTERVJU/SAMTAL MED KRISTINA NILSSON POLIS OCH GRUPPCHEF FÖR VÅRT OMRÅDE

Kristina informerar om stora förändringar inom polisen. 2015 blir polismyndigheten en myndighet i hela Sverige, landet indelas i 7-8 regioner med regionschefer. Ett av syftena med omorganisationen är att öka medborgarnas inflytande och insyn i polismyndigheten. Den nya organisationen hoppas man också ska underlätta för samverkan då myndigheten blir en gemensam myndighet. Ett av skälen till att en omorganisation blivit önskvärd är att polisen ser en förändring i omvärlden där brottsligheten och dess förutsättningar förändrats – framförallt inom grov kriminalitet.

De lokala poliskontoren fick ett uppsving från 2005 då Carin Götblad gjorde en kartläggning i Stockholm på polisnärvaro och ökade upp den med 27 nya närpoliskontor. En av grunderna i tanken med närpoliskontoren var att de som arbetar på ett poliskontor inte ska "ryckas" till stora insatser på andra delar i Stockholm utan vara "fredade" att just vara lokalt förankrade.

Polisens formulerade huvuduppgifter just nu är att arbeta mot ungdomar på väg in i kriminalitet, våld på allmän plats, narkotika och inbrott.

Kristina beskriver ett *skall* i Polisens uppdrag; de *skall* vara uppsökande, kontaktskapande och samverka med andra aktörer och de skall ha lokala poliskontor (för oss i Skarpnäcks församling är det kontoret i Bagarmossen och det är öppet för besök av medborgarna torsdagar mellan kl 16-18). Det lokala kontoret

ska skapa möjlighet för medborgare att möta polis utan att man är inblandad i ett brott eller brottsutredning.

Skarpnäcksllyftet vad betydde det för stadsdelen?

Hon säger att det är mycket lyckat, med otroligt bra samverkan och resultat. Kristina har tjänstgjort i området i drygt tio år. Då var läget mycket svårt med stenkastning på polis, bränder, hot och gängbildning. Från då till idag har det varit en lång process.

Vi tycker oss se att cannabisvändningen bland unga i stadsdelen ökat, vad ser ni?

Många satsningar polisen har är inriktade på ungdomar. Kontaktpolis finns till alla högstadieskolor i området. För att märka med arbetsbördan görs behovsinventering i skolorna, alla högstadieskolor i Skarp-

Det är endast genom att dela världen som vi kan dela världen med varandra.

näck (förutom några riktigt små privatskolor) har kontaktpolis, så även muslimska friskolan. Loven går våldstatistiken upp vad gäller personrån och våld på allmän plats, därför satsar polisen särskilda resurser till loven. "Operation gåsen" är en annan special-satsning som polisen i vårt område gör några gånger per år, där handlar fokus om att hitta tidigare ostraffade ungdomar under 18 år som använder narkotika. Den målgruppen är viktig, bedömer polisen, just i hänseende att kunna göra

skillnad och påverka och t o m förhindra att ungdomar hamnar i långvarigt missbruk och kriminalitet. "Mumin" är en samverkan med Mariaungdom som polisen har, det är målgruppen ungdomar som åker fast för ringa narkotika-innehav för eget bruk. Polisen tar då ungdomen till Maria ungdoms lokaler, kallar in socialtjänst och föräldrar – detta är en del i Operation Gås. De unga får lämna urinprov och man gör förhör med dem. När polisarbetet är avklarat kommer landstingspersonalen ner från Mariaungdom och tar vid. Under en Gås-operation (som pågår i ca 1-2 veckor) kommer det in massa barn och ungdomar i taget. 3 ungdomar dog narkotikarelaterat förra året i Skarpnäcks stadsdel. De var 18, 20 och 25 år gamla. Två kvinnor och en man. I ett av ärendena anmälde polisen socialtjänsten för bristande insats.

Det är mycket sprit och narkotika som säljs på Lagaplan – även i butikerna. Polisen har koll men kan inte agera på anonyma tips och ingen vill stå som anmälare." Det känns som att alla ungar röker på!", säger Kristina. Man tar emellanåt in mindreåriga som får göra pinkprov, syftet med det är att uppmärksamma socialtjänsten på unga brukare som behöver snabb insats för att inte sugas in i "klustren". Det är mest på högstadieskolorna och gymnasiet som cannabis florerar. **Om Kristina ska göra en spaning** så beskriver hon en förändring hon ser. Numer är det många ungar som också säljer narkotika. Tidigare ostraffade "normisar" som säljer främst marijuana är extremt vanligt numer. Så var det inte förut, då använde

man men sålde inte. Det stora i den förskjutningen är att då vill polisen anhålla, det sitter 15-åringar i väntan på att kunna bli anhållna (pga de är mindreåriga). Kristina uttrycker en oro för vilken typ av relationer dessa ungdomar skapar i och med att de säljer och inte enbart brukar, vem de skapar relation till där skulder, indrivning och avbetalning med sex är uppenbara riskfaktorer.

När jag frågar Kristina om den rådande generaliseringen om att den största spänningen, segregationen, finns mellan de södra och de norra delarna av församlingen svarar hon;

att det alltid varit Skarpnäck och Bagis som varit problemområdena i församlingen. Resurserna kommer aldrig att bli ett långvarigt problem menar hon. Detta då de kriminella strukturer som finns på ungdomssidan i Skarpnäck och Bagis inte finns i Björkhagen, Kärrtorp och Hammarbyhöjden. Dock har situationen i Bagis och Skarpnäck lugnat sig avsevärt. Det lokala polis-kontoret (Näpo) har en central roll i den förbättringen, menar Kristina. Hon tror inte att den stora omorganisationen 2015 kommer ändra på det här med lokala kontoren. Det Kristina beskriver som sticker ut i Skarpnäck och Bagis (i stadsdelen i stort) är att man hänger i "kluster", dvs tajta grupper som hänger i det offentliga rummet. Hon vill kalla det kluster snarare än gäng då hon menar att det senare ordvalet skapar associationer som inte är bra. Från 13 års ålder kan polisen se hur ungdomar börjar "sugas in i klustren". Tack vare det goda samarbetet med bl. a Skarpnäcksllyftet har inte

polis och brandkår ungdomarna mot sig. Men detta är områden som det under lång tid kommer att handla om att hålla, hålla, hålla, säger Kristina. Det är skört, alla hänger på något sätt ihop med alla i olika kopplingar och mycket grov kriminalitet finns med.

INTERVJU MED LEIF BERGSTRÖM (BOBO) ENHETSCHEF FÖR STADSDELSFÖRVALTNINGENS RESURSENHET SKARPNÄCK OCH NICKLAS ROTH, PROJEKTLEDARE/HANDLÄGGARE STOCKHOLMS STAD.

Resursenheten tillhör socialtjänsten och arbetar enligt Bobo medvetet med komplexitet och flexibilitet. Viktigt är att ha en egen stor kompetens på resursenheten inom t ex familjeproblem, men annars är samverkan a och o.

Vi gör inget åt ungdomarna – utan tillsammans med ungdomarna, säger Bobo.

Vad finns inom resursenheten?;

– Skarpnäcksllyftet. Kom ur 2009 års problematik med vapen, kriminalitet, stenkastning runt torget i Bagis. Syftet med Skarpnäcksllyftet är att öka känslan av trygghet och att hjälpa ungdomar ur en destruktiv livssituation. Polis, Stockholmshem, ungdomsgården, brandmän (stiftelse), SIG ungdomar, behandlare.

– Ett All-Aktivitetshus finns där plats finns för olika åldrar och intressen att mötas och

finnas. Mål med ungdomsgården var att ungdomar mellan 13-17 år ska ha en mötesplats, och absolut inte bara för dom som är struliga utan för alla. Samma mål (förutom åldersspannet) gäller för AllAktivitetshuset.

– Familjebehandlare. Har ca 100 aktuella ärenden/år.

– Familjemottagningar. Har ca 300 familjer aktuella. Inga remisser för att få komma dit, inga underlag eller beslut behövs för att få komma dit.

– Ungbo. Ca 25 st lägenheter (16+9) där ungdomar kan få bo, men enbart på biståndsbeslut.

– 4 st uppsökare som koplats till. (2+2. Onsdag+ torsdag, varannan vecka och varannan onsdag till lördag). De har till uppdrag att identifiera, söka upp och erbjuda stöd.

– Områdesvärdarna. Ungdomar som anställts via Skarpnäcksllyftet ca 10-12 stycken som är igång men 4 av dem som är ordinarie.

– PSS (Polis, Socialtjänst, Skola). Jobbar med dem som inte går i skolan, främst inriktat på årskurs 7-9, men flexibla. 2 anställda jobbar med det.

– Ungdomsgård och parklek hänger ihop i organisationen då syftet är att hitta barn/ungdomar som inte har det bra. "Vi gör inget *åt* ungdomarna

– utan tillsammans *med* ungdomarna", säger Bobo.

– Systemtänk, systemteori. Hur hänger allt ihop i Systemet?, är viktigt på resursenheten och styr hur man arbetar.

– I arbete och samverkan är det viktigt att skriva ner vem som gör vad, säger Bobo. Han samverkar med ALLA! Bagis har kommit längst och närmast de sätt han strävar efter att arbeta på. Strävan är att

vara okomplicerade och lättillgängliga.

Har du något exempel på samverkan med kyrkan, existerande eller önskat?

Fisknätet är ett exempel på där samverkan socialtjänst och kyrka funkar galant, säger Bobo. Han kan på en direkt fråga inte se något särskilt sammanhang där han tycker kyrkan borde vara och lyser med sin frånvaro. Han tycker man lämnat det akutstyrda arbetet i stadsdelen från 2009 och istället står inför utmaning med fördjupning och ökad bredd. Det handlar mycket om att sakta ner, hitta former som håller på sikt. Kyrkan är definitivt en del i det!

Han tycker det är viktigt framåt att fortsätta arbetet som gör medborgarna delaktiga. ”Vår uppgift, säger Bobo, är att vara igångsättare och erbjuda mötesplatser”.

Framtiden, har ni någon spänning?

Bobo beskriver en oro för 2015. Han säger att arbete måste underhållas också, när man nått en bit i sitt förändringsarbete behöver det underhåll. De fördelningsnycklar som används av stadsdelsförvaltningen kan ibland motarbeta detta. D v s man får ekonomi utifrån t ex hur många ungdomar som befinner sig i missbruk – hjälper man dem och gör ett gott arbete med just den gruppen som leder till att färre ungdomar finns i missbruk så leder det till att verksamheten får mindre pengar nästa budgetår. Placeringarna på barn och ungdomar har gått ner markant i stadsdelen, jättemycket, jämfört med 2009. Däremot ser han en ökning av våld i familjen och att

man just nu söker rutiner i det arbetet.

Hur ser er bild av cannabisanvändning bland ungdomar i stadsdelen ut?

Han tycker sig redan se effekt kring uppsökarnas arbete med målgrupp ungdomar i missbruk. Cannabis användningen är extremt utbredd, likadant i hela Stockholm. Ett sätt att arbeta förebyggande är att man startat ett grupp bestående av åtta ungdomar tillsammans med Linn (kyrkan) och Moa (stadsdelen) som ska utgöra ett kompetens råd i frågan. En annan åtgärd är att man från stadsdelen går in i varje klass föräldramöte och informerar om resursenheten – de vuxna/föräldrarna kommer inte när man kallar till särskilda möten kring droger och cannabis.

Arbete måste underhållas också, när man nått en bit i sitt förändringsarbete behöver det underhåll.

Fotnot

39 Brottsförebyggande rådet i Skarpnäck, det centrala av flera mer lokala BRÅ. Här sitter stadsdelsdirektör, polis, representant från hyresbolag, Skarpnäcks församling etc.

Anteckningar från analysarbetet

Vad sticker ut i statistik och intervjuer?

ATT ÅLDERGRUPPEN 16-64 ÅR är det absolut största procentuellt sätt bland personer i församlingen med utländsk bakgrund (2012). Oavsett vilken av de olika stadsdelarna i Skarpnäcks församling man tittar på.

ATT BAGARMOSSEN LIGGER HÖGST vad gäller ekonomiskt bistånd procentuellt inom befolkningen i nästan alla åldergrupper jämfört med alla andra stadsdelar i Skarpnäcks församling, en enda åldersgrupp och det är 65 åringar och uppåt är något fler procentuellt sett i Skarpnäcks gård än i Bagarmossen. Anmärkningsvärt är också att de flesta procentuellt sett som får ekonomiskt bistånd (2012) i Skarpnäcks församling är barn (0-17 år) och 18-24 åringar i Bagarmossen. Gruppen 18-24 åringar är också överlägset störst procentuellt sätt i Björkhagen, det är kanske lite oväntat.

VAD GÄLLER OHÄLSOTAL sticker åldersgruppen 60-64 år ut med stor tydlighet i varje stadsdel i Skarpnäcks församling jämfört med andra årsgrupper inom respektive stadsdel. Allra högst, procentuellt, ligger Bagarmossen och Kärrtorp. Detta återspeglas sedan också när man ser på sjukpenning och sjukersättning i de respektive stadsdelarna, då ligger Kärrtorp och Bagarmossen också högst. Flest öppet arbetslösa

finns i Skarpnäcks gård och i Bagarmossen, genomgående dock i de flesta stadsdelar är den största andelen öppet arbetslösa mellan 18-19 år.

SKARPNÄCKS STADSELSFÖRVALTNING (i samarbete med andra) arbetar aktivt kring våld i nära relationer. Detta märks i prioritering kring anställningar med sådan inriktning och specialkompetens, men kanske också just därför syns det med fler ärenden. Fler ögon ser fler, oftast. Ökad kompetens och medvetenhet på området bidrar ofta till att problemet tycks växa, **FAST VERKLIGHETEN KANSKE ÄR SÅDAN ATT DET SOM ALLTID VARIT NU BLIVIT SYNLIGGJORT.**

SKARPNÄCKS FÖRSAMLING ÄR SEGREGERAD. På många olika sätt, södra distriktet jämfört med norra men också över lag inom varje liten stadsdel. Generaliseringar behövs för att göra saker tydligt, men stereotyper är inte gynnsamma att underhålla, såsom att segregationen enbart finns i en uppdelning i södra och norra distriktet.

DEN TYDLIGA TENDENSEN under det tidsspännet visar att antalet invånare i Skarpnäck som tillhör den allra lägsta kategorin ökat med närmast en tredjedel (1916 st till 2719) medan de två översta inkomstkategorierna tredubblats (näst högsta) respektive fyrdubblats (den högsta (från 644 st till 2763 st). Den inkomstklass som tycks minst förändrad procentuellt sätt är den i kategorin 160-319.9 tkr vilket

också utgör mittenkategorin av de fem inkomstklasserna. **SÅLEDES HAR STORA FÖRÄNDRINGAR SKETT UNDER ELVAÅRSPERIODEN I INKOMSTLÄGET I SKARPNÄCK, DÄR DE SOM HAR DE ALLRA SVÅRAST OCH DE TVÅ KATEGORIerna AV HÖGINKOMSTTAGARE VARIT DE SOM ÖKAT ALLRA MEST.**

ENL STOCKHOLMS STADS SIFFROR redovisade på hemsidan statistik om Stockholm kan man se att de klart största åldersgrupperna i vår församling som får ekonomiskt bistånd är barn från 0-17 år och ungdomar 18-24 år. Den åldersgruppen tillsammans utgör helt överlägset den största målgruppen för ekonomiskt bistånd i Skarpnäck, man kan också se hur skillnaden procentuellt mellan hela Stockholms stad och Skarpnäck i andel av befolkningen med ekonomiskt bistånd minskat stadigt från 2005 då ganska tydlig skillnad fanns till 2011 då linjerna närmast går ihop till en och samma.

OM DE SÄGER något om att människor fått det bättre ekonomiskt i Skarpnäck jämfört med Stockholms stad tycker jag nog inte går att säga. Är det samma personer inom vår församling som under åren fått det bättre och bättre ekonomiskt, eller är det mer eller mindre samma personer som finns kvar i den lägsta inkomstkategorin och istället blivit ca 1000 personer till? Det kan inte statistiken säga oss. D v s i takt med att hyresrätterna blivit färre och färre och bostadsrätterna blivit fler och fler kan det vara så att

de köpstarka stått för en stor del av inflyttningen och därför förändrar statistiken eller har människor som bott i Skarpnäck under hela mätperioden fått det ekonomiskt bättre?

Vad sticker ut i diakonernas enskilda kontakter?

DEN ABSOLUT STÖRSTA ÅLDERSGRUPPEN som diakonerna beskriver sig ha kontakt med i enskilda samtal är den som befinner sig mellan 31-40 år, och den näst största gruppen är de mellan 41-50 år. Detta råkar också till stor del vara just den åldersgrupp som vi i kyrkan generellt säger oss ha svårt att nå. Vi tycks nå dem, i de enskilda samtalen.

Själavård är den beskrivande rubrik i diakonernas enskilda kontakter där de identifierar flest av sina samtal hemmahörande. Men för en större insyn i vad samtalen rör sig inom för kategori av ärende behöver gruppen ”övrigt” nyanseras och beskrivas. Detta då den i denna inventering var den största. Det ger en fingervisning om att kategoriindelningen lämnar en del att önska för att anses korrekt beskriva verkligheten diakonerna möter. Många av diakonernas enskilda möten sker inom olika typer av verksamhet. Vad säger det? Vad är positivt/negativt med det? Siffrorna i diakonernas enskilda kontakter belyser inte det faktum att en stor del av de personer som man möter har en komplext sammansatt bild av nöd i många aspekter.

VAD GÄLLER HEMVIST på

diakonernas enskilda kontakter ser man att den allra största gruppen bor i Skarpnäck (29,5%), följt av Bagarmossen (16,5%) vilket kanske inte är helt oväntat sammantaget med beskrivningen av statistik från Stockholms stad kring olika typer av belastande faktorer. Däremot kanske det kan förefalla lite oväntat att Björkhamnen (16%) kommer på tredje plats, och enbart 0,5% bakom Bagarmossen.

Diakonernas enskilda kontakter fortsätter vara överhängande fler kvinnor (86%) än män (14%). Kanske är den siffran representativ för hur könsfördelningen ser ut på t ex gudstjänster, öppna förskolan och caféverksamhet. Eller så är det så att det snarare är så att fler kvinnor än män söker kontakt för enskilda samtal av många skäl, men ett av dem skulle kunna vara att kvinnor överhuvudtaget är fler i all kyrklig verksamhet och att det därför också avspeglar sig i de enskilda samtalen.

Vad var väntat?

ATT BAGARMOSSEN FÖLJT av Skarpnäcks gård ligger högt när det gäller många ”ohälsfaktorer”, det känns igen från tidigare omvärldsanalyser. Att det mest är kvinnor som söker hjälp/kontakt med diakonerna.

Vad var oväntat?

ATT BAGARMOSSEN OCH Skarpnäcks fältet/ gård har bytt plats i en hel del av statistiken kring ”ohälsfaktorer” jämfört med tidigare inventering. Att planen för församlingens uppgift

att undersöka underlag för ett Allaktivitetshus i församlingen alternativt ett diakonalt center³⁷ måste anses ha ändrat fokus. Nu handlar det fortsatta arbetet snarare om att kartlägga och undersöka vår egen delaktighet i de olika aktivitetshus som finns, och att tankar kring ett diakonalt center kommer påverkas av vad som i en sådan undersökning blir tydligt.

Att polisen i intervju berättade att inte bara inställningen till cannabisanvändning förändrats hos ungdomar utan också till att själv sälja droger. Detta påverkar polisens arbete.

Vår egen ”spaning”;

VI SER INGEN NÄRSTÅENDE FÖRÄNDRING i romernas situation utan tror att nästa steg snarare är att det kommer fler som försöker försörja sig på tiggeri än att det kommer avta. Denna bild styrks av polisen i intervju.

Vi ser en större spridning inom varje stadsdel inom församlingen än sinsemellan stadsdelarna emellan vad gäller resursfördelning mellan starka och svaga. Ex; I Bagis ökade boendeprierna med ca 33% samtidigt som olika ”ohälsfaktorer” ökade i samma stadsdel. Det får oss tro att det finns lika stora skadliga spänningar inom varje stadsdel i Skarpnäcks församling som mellan distrikten.

Vi ser en påtaglig ökning av cannabisanvändning bland ungdomar i stadsdelen, vilket bekräftades av de olika personerna i intervjuerna.

Fotnot

³⁷ Skarpnäcks församling Verksamhetsplan och budget 2014 med plan för 2015 & 2016 Antagen av kyrkofullmäktige.

Förslag till framtida inriktning för församlingens diakonala arbete

DENNA VÄRLDSANALYS UTGÖRS av en uppföljning från 2012 års inventerings förslag och ett nytt förslag till handlingsplan utifrån församlingens nya diakonala inventering.

DÅ GENOMFÖRANDET AV denna diakonala inventering lutade sig på tidigare genomförd inventering från 2012 bör förslagen till handlingsplan som framkom där kommenteras här. Vi vill betrakta dessa inventeringar som pågående processer, processer vi väljer att dokumentera med jämna mellanrum – men där också tillfälle ges att binda samman tidigare reflektioner, slutsatser och analyser med det vi utvecklat, lämnat och sparat för framtiden binds samman.

EFTERSOM FÖRSAMLINGENS RESURSER är begränsade måste dessa fördelas utifrån de behov som vi ser. I denna samvärldsanalys har vi problematiserat just vårt seende och hur en omvärldsanalys aldrig kan förstås som objektiv sanning, trots underbyggande av fakta. Vi väljer ändå att beskriva fakta, men dessa är aldrig uppkomna i ett neutralt objektivet vakuum utan formulerade och tolkade i många led innan de landat i denna analys och inventering. Vår ansats är ändå att i någon mån påtala områden som rymmer stora behov, kanske behöver stora behov stora insatser – men inte nödvändigtvis. Snarare kanske det handlar om ett fokus, detta i medvetenhet om att när vi lyfter fram något i fokus så lägger vi något annat i skugga. Vår

strävan är också att lyfta fokus på det som vi upplever annars får försvinna i skuggan. Det innebär att vi kanske inte alltid genom vår prioritering kan säga att det vi väljer att prioritera är det vi ser som det största problemet i världen just nu. Utan snarare att det är ett område, en livssituation, ett existentiellt tillstånd, ett problem som förtjänar att lyftas fram ur skuggan. I dagsläget beskriver det redogjorda statistiken i inventeringen att grovt generaliserande så finns de största behoven enligt alla siffror i församlingens södra distrikt. **VID DIREKT FRÅGA OCH I ALLMÄNNA RESONEMANG BESKRIVER DOCK SAMTLIGA INTERVJUPERSONER SAMT MEDARBETARE I ARBETSLAGET ATT SAMMA BEHOV SOM GENERELLT KAN FÖRLÄGGAS TILL DET SÖDRA DISTRIKTET OCKSÅ KAN BLI SYNLIGA OM SKÄRPAN SKRUVAS ÅT OCH VARJE SEPARAT DEL AV VÅR STADSDEL IAKTTAS. SKILLNADER, EKONOMISK UTSATTHET, SEGREGATION I OLIKA FORMER OCH OJÄMLIKHET FINNS INOM VARJE SEPARAT STADSDEL I SKARPNÄCK, DET FINNS LIKASÅ RESURSSTARKA PERSONER I BÅDE SÖDRA OCH NORRA DISTRIKTET. MEN OCKSÅ PERSONER I NÖD OCH I BEHOV AV STÖD.** Tidigare inventerings förslag för framtiden som formulerades som att vi bör sluta med verksamhet som ”bara” konsumeras av församlingsborna har senare omformulerats. Vi vill istället i positiv anda arbeta med att ständigt återkomma till för Skarpnäcks församling centrala mål och syften när vi utvecklar verksamheten. Visionen för Skarpnäcks församling är att verka för det goda

samhället och vara närvarande i livets alla skeenden, hur tar vi riktning mot det? Syns detta inom diakonins verksamheter, och i så fall hur? Om syftet som vi formulerat är att skapa samhörighet och ge möjlighet till fördjupad livsreflektion, hur strävar varje verksamhet efter det – i sin kontext och utifrån sina förutsättningar? Det centrala handlar om att det är nästan som står i centrum, vår nästas behov – inte våra egna där trygghet och älskade uppgifter är svårt att släppa taget om. Om vi vill sträva efter att skapa en frizon för människor måste vi vara varsamma så vi inte binder dem i nya nät. Det är viktigt att fortsätta med verksamhet som riktar sig till människan i utsatthet som till exempel barn.

DET ARBETE SOM finns, och som bör fortsätta att utvecklas, är samverkan med övriga aktörer inom församlingens samvärld som skolor, BVC, vårdcentralen, olika myndigheter, olika omsorgsgivare etc. Detta blir och är en självklar konsekvens av att agera på sanningen om att vi alla hör samman men utifrån olika förutsättningar, kompetenser och huvudmän/uppdrag. Syftet, meningen och målet är dock lika viktigt att ständigt pröva och utvärdera i samarbetet utifrån församlingsperspektiv.

EN VERKSAMHET SOM den tidigare inventeringen efterlyste och menade bör startas och utvecklas inom församlingen är någon form av öppen social verksamhet som till exempel

ett all-aktivitetshus där angelägna verksamheter för socialt utsatta grupper kan finnas, där självhjälpgrupper kan verka och som ideella insatser kan utgå ifrån. I en god samverkansmiljö har mycket pekats på att sådana allaktivitetshus redan finns, i både ganska etablerade former och andra under uppbyggnad. Oavsett vilken fas dessa befinner sig i blir nu istället fokus för oss att orientera oss, stötta och engagera vår strävan i dessa. Församlingens uppdrag är inte att starta nya verksamheter där stadsdelen och andra organisationer redan påbörjat ett uppbyggnadsarbete. Då vill vi istället vara med och bidra och utveckla med det vi har att bidra med.

FÖRSAMLINGEN MÅSTE BÖRJA verka mer profetiskt genom att framförallt delta i samhällsdebatten och lyfta de frågor som församlingen möter och ser i sin vardag. Det är något vi ständigt måste arbeta med, lyfta blicken, dokumentera och formulera vad vi ser. Detta bör ske utifrån medvetenheten om att vår uppgift är att lyfta fokus på frågor, situationer och problem som vi upplever står i skugga, osynliggörs eller på andra sätt överger människor strukturellt och individuellt. Nästa steg i detta arbete är tätt sammankopplat till Skarpnäcks församlings stora kommunikationsprojekt och stora förändringar kommer antagligen komma på området, stöttat av nya strukturer. De romer och framförallt rumänska medborgare vi under 2013-2014 mött ansikte mot ansikte har återigen påmint oss om vikten av att själva se vart vårt eget rotsystem förbinder sig med andra – en

fråga, en situation, ett existentiellt tillstånd som tillåtits fortgå i århundranden med misär och förtryck som följd för en stor grupp människor kan aldrig Skarpnäcks församling anse sig kunna hitta lösningar på. Men utifrån trygghet som vilar på en tradition från biblisk tid måste vi våga formulera och kritisera utifrån vad vi ser – utan att för den sakens skull anse oss nödgade att också presentera lösningar. Att arbeta förebyggande är också fortsättningsvis centralt i vårt arbete; till exempel föräldrastöd och öppen förskola på lov eller ekonomisk rådgivning istället för ekonomiskt stöd.

FÖRSAMLINGEN MÅSTE FORTSÄTTA fundera kring, och kontinuerligt utvärdera, hur arbetet med ekonomi och fonder ska hanteras. Avgifter för olika verksamheter överlag måste också funderas vidare kring, jämför med avgiftsfri konfirmation som redan har införts.

FÖRSAMLINGENS VAKANTA DIAKONTJÄNST tillsattes i februari 2014 och är, i enlighet med tidigare inventerings förslag, inriktad på att hjälpa människor att finna sammanhang. Att vidareutveckla befintligt arbete, starta upp nytt och att organisera ett strukturerat sammanhang för ideella medarbetare är några av de uppgifter som inom den tjänstens ram påbörjats.

ATT UTFRÅN SKARPNÄCKS församlings olika stadsdelars individuella karaktär tydligare knyta samman våra respektive verksamheter och lokaler – på ett sammanhållet sätt är en utmaning vi står inför. Den utmaningen rymmer alltifrån hur gemensamma direktiv

och idéer kan genomföras på ett konstruktivt sätt (t ex hur kan vi vara en ekonomisk frizon och når vi dit vi vill med den lösning vi provar?) så att en genomgående igenkänning finns oavsett var i församlingen en församlingsbo möter oss – men att på samma gång ta vara på det allra mest livskraftiga och tydligaste/otydligaste varje respektive distrikt och arbetslag individuellt möter. Eken och björken hör ihop och kommunicerar bl a via sina rötter, men har en del väldigt olika attribut och förutsättningar att hantera det de möter. De villkoren delar Skarpnäcks församlings olika distrikt (norra – södra), kyrkobyggnader (Bagarmossen, Markuskyrkan och Markusplatsen), anställda och ideella. *Att kommunicera gemenskap i olikhet kräver en del, normkritik och delaktighet är något Skarpnäcks församling fortsättningsvis kommer behöva arbeta mer med.*

*Att vara modern,
Är att upptäcka
att vi befinner oss
i en miljö som
utlovar äventyr,
makt, glädje, växt,
förvandling av oss
själva och världen –
och som samtidigt
hotar att förstöra
allt vad vi har,
allt vi känner till,
allt som vi är.*

Nya frågor som samvärldsanalysen väckt är;

- **HUR KAN VI** formulera en identitet för Skarpnäcks församling som rymmer likhet/igenkänning oavsett var och hur man möter oss – samtidigt som individuell kraft och attribut får frodas?
- **HUR INFÖRLIVAS SKARPNÄCKS** församlings gemensamma vision, mål och uppdrag inom just diakonin?
- **VAD SÖKER MÄNNISKOR** stöd i för situationer och frågor när de söker diakonerna och diakonala verksamheter (utifrån att kategorin ”övrigt” blev så stor på diakonernas egna siffror)?
- **HUR MÄTER VI** upplevelse av samhörighet och en fördjupad livsreflektion, som är diakonins programförklaring och verksamhetsidé?
- **HUR KOPPLAS IDEALITET** till det som vi tycker inventeringen säger oss?
- **UNGA TJEJER MÅR** sämre och sämre, det märks bl. a på en markant ökning av t ex självskadebeteenden, framkommer i intervju. Hur stöttar vi de i vårt arbetslag som främst möter ungdomar med den problematiken? Och hur kan kyrkan bidra till att synliggöra och möta denna problematik?

Vad vi vill fördjupa oss i och veta mer om;

FRÅGOR SOM KVARSTÅR SEDAN TIDIGARE INVENTERING SOM INTE ÅTGÄRDATS ÄR;

- **DE SOM BOR/UPPEHÅLLER** sig i församlingen utan att vara skrivna här. Hur många är de?
- **”HÖG FÖREKOMST AV** ohälsa och ekonomisk utsatthet samvarierar i hög grad med hög förekomst av personer med utländsk bakgrund.” Varför? Är området i sig ”ohälsobringande”?
- **BOSTADSSITUATIONENS BETYDELSE?**

DESSA KOMMER UNDERSÖKAS fram till nästa inventering utförs 2015/2016.

Att kommunicera gemenskap i olikhet kräver en del, normkritik och delaktighet är något Skarpnäcks församling fortsättningsvis kommer behöva arbeta mer med.

Avslutande reflexion – en delad verklighet

Reflexion kring omvärldsanalys

REFLEKTION KRING DET SAMMANHANG VÅR DIAKONALA INVENTERING, VÅR SAMVÄRLDSANALYS BEFINNER SIG I.

Tolkningens problematik

VI LEVER I en hermeneutisk tidsålder, där förmågan att tolka mer än någonsin är av strategisk betydelse. I boken *Slaget om verkligheten*⁴⁰ blir det tydligt att den tolkande uppgiften inte bara är ett imperativ utan också ett ofrånkomligt ansvar för vi gör något med verkligheten när vi tolkar den.⁴¹

VERKLIGHETEN ÄR NÅGOT som vi själva befinner oss i och är hänvisade till att *tolka* för att förstå, sådana är våra livsvillkor. Men samtidigt är det alltid möjligt att överskrida de givna villkoren och tolka omvärlden på nya och oväntade sätt. Uggla formar sina resonemang utifrån övertygelsen att det är nödvändigt att frigöra sig från omvärldsanalysens förment objektivistiska drag för att istället bejaka tolkningen och dess möjligheter. Vi lever i en hermeneutisk tidsålder då förmågan att tolka har blivit en strategisk kompetens. Uggla beskriver hur en förskjutning skett över vad som kännetecknat makt-diskussionen i vår tid, från att tidigare handlat om makten över besluten till diskussionen om vem som har makt

problemformuleringsprivilegiet (makten över dagordningen) för att på senare tid övergå till en fråga efter vem som tolkar verkligheten. Tolkningsproblematiken, som uppenbarats, aktualiserar flera av kunskapssamhällets mest grundläggande frågor om sanning och verklighet och hur vi ska hantera de ofrånkomliga konflikter som ständigt uppstår genom att vi tolkar den verklighet vi har gemensamt så olika. En återkommande formulering i boken är den dialektiska devisen att ”det endast är genom att dela världen som vi kan dela världen med varandra”.⁴² Uggla menar att för att världen ska hänga samman är det paradoxalt nog nödvändigt att vi delar upp den och det är endast genom att göra skillnad som vi kan bli delaktiga i verkligheten, bilda mening och utveckla en identitet som kan delas med andra. Det delade utgör på så sätt de livsvillkor vi alla har gemensamt, och att dela upp den verkligheten i mindre delar som vi vrider och vänder på för att tolka det vi ser och upplever är och kan fungera som en arbetsmetod.

Vi och Luther

EN AV DE delar av samtidens utmaningar vår tid delar med tiden efter och runt reformationen (1500 och efter) är hur geografin hela tiden ritas och ritades om, föränderlig år från år. Vår tid och Luthers tid har det gemensamma att brottas med svårigheten att hålla kartorna aktuella såväl politiskt som geografiskt. När vi möter

något nytt tror vi människor vid första anblicken att vi kanske främst lär oss något om de nya miljöer och situationer vi möter, men med lite eftertanke inser vi att de mest avgörande insikterna alltid handlar om det vi genom kontrasterna lär om oss själva. Det är en gammal sanning att man ibland måste resa långt bort för att möta sig själv. Processen i mötet med vad som för oss är nytt innebär alltid att det nya och obekanta i någon mån inordnas i det gamla och välbekanta. Så när vi i Skarpnäcks församling försöker lägga örat mot marken, eller med ökad medvetenhet se oss omkring i vår samvärld bör vi försöka förhålla oss till insikten om att vi i egenskap av människor alltid kommer att sträva efter att införliva det nya som vi ser i det trygga och välbekanta (såsom t ex verksamheter vi ”alltid” erbjudit, hur arbetet organiseras för att bäst möta behoven etc.) – på ont och gott. En viktig fråga att leva i är den om hur man skall kunna göra rättvisa åt Den Andre i dennes annorlundahet? Att se risken med det, då det endast varit genom att erkännas som annorlunda som man kunnat ta till sig Den Andre, vilket riskerar att medföra att dessa Andra endast kunnat bli bekräftade genom att samtidigt låta sig exkluderas. Vår tid utmärks av att vi lever med en mängd olika kartor/bilder och kan föreställa oss världen ur ständigt nya och oväntade perspektiv, utan att variationen av perspektiv kan fixeras och hamna i viloläge. Istället för en ny dominerande

väldskarta, om man använder den som illustration, verkar framtiden ligga utspridd i en mängd olika, ibland väsen-skilda, ibland överlappande kartor. Det Uggle beskriver gällande Europa tycker jag också kan appliceras på (Svenska) kyrkan. Han skriver att Europa förlorat sitt tolkningsföreträdare i förhållande till andra kulturer, men har också tvingats konfronteras med sin egen pluralism. Den smärtsamma dekonstruktion av den europeiska identiteten är sannolikt bara början på en mer omfattande process som innebär att Europa måste klara sig i en värld där man själv inte är tillvarons centrum. Detta är ett tillstånd som jag tror kyrkan övat på att befinna sig i med några års försprång längre än Europa har det. Men när nu väl detta privilegierade tillstånd skakats om måste vi lära oss att tillsammans ansvarigt och rättvist hantera makten att definiera, benämna, dela in och konstruera den globala verkligheten som en gemensam delad värld. I nedmonteringen av den traditionella världskartans universalism, som också avslöjats med dess dolda agenda, tvingas vi outhärligen konfronteras med frågan om vår identitet. När Uggle skriver och citerar Edgar Morin i att Europa har endast en enhet i och genom sin mångfald beskriver det för mig ett möjligt förhållnings-sätt även för oss i Skarpnäcks församling.

Att tolka är också att synliggöra – och att mörklägga

CASTELLS MEDVETNA UNDVIKAN-DE av att använda begreppet informationssamhälle om vårt tid beror på att information enligt

hans mening varit avgörande för i stort sett alla samhällen i historien, ett informationellt samhälle däremot är ett samhälle där alstring, behandling och överföring av information blivit den viktigaste källan till produktivitet och makt till följd av de nya tekniska möjligheterna som uppstått – det är en beskrivning av vår samtid.

DET FINNS NÅGOT djupt motsä-gelsefullt i själva hjärtat av det moderna, slår Uggle fast återkommande i boken. Det handlar inte om antingen eller, skriver han, och jag associerar till Luthers begrepp *simul*. Simul – samtidighet som motsats till antingen eller.

ÅTERKOMMANDE LYFTER OCK-SÅ Uggle påminnelsen om att när man väljer att lyfta fram och starkt belysa med revidering av historietolkning från tidigare epoker (ex medeltiden var inte alls bara mörk och hemsk utan innebar också väldigt mycket utveckling och växt) så lägger man någon annan aspekt i skugga, således är det en intressant fråga att inte bara notera vad vi vill aktualisera utan också förtränga med att lyfta in historien i vår tid? Istället för den länge dominerande modellen för att förstå vad förändring är, där perioder av stabilitet endast tillfälligt avbryts av revolutioner, upplever vi idag en förändring av förändringen. Några beskriver det som att vi lever i en permanent förändring, andra som ett kaotiskt förlopp och åter andra som en spiralförmad process.

I ALLA TIDER har civilisationen i mindre eller större utsträckning strukturerat samhället

kring arbete, men nu elimineras för första gången i historien det mänskliga arbetet från produktionsprocessen. Rifkin sätter sitt hopp till den tredje sektorn, vad gäller arbetets framtid; den sociala ekonomin. Bauman tolkar förändringarna i samtiden som en förskjutning från arbete, yrkesfärdigheter och sysselsättning till livsprojekt som byggs upp kring konsumtionsval.⁴³ Det innebär att vi står inför en övergång från ett produktions-samhälle, där medlemmarna främst definieras utifrån sina funktioner i produktionsprocessen, till ett konsumtions-samhälle, där medlemmarna definieras utifrån deras egen-skap som konsumenter i detta samhälle.

Vårt existentiella tillstånd

MARSHALL BERMAN CITERAS av Uggle; ”Att vara modern, är att upptäcka att vi befinner oss i en miljö som utlovar äventyr, makt, glädje, växt, förvandling av oss själva och världen – och som samtidigt hotar att förstöra allt vad vi har, allt vi känner till, allt som vi är”.⁴⁴ Är det kanske en del av kyrkans uppgift och utmaning i vår samtid att fånga upp detta existentiella tillstånd?

BERMANS FÖRTJUSNING i paradoxer, motsägelser och erfarenheter av kluvenhet hänger också samman med hans sätt att gestalta moderniseringen som ”kreativ förstörelse”. Konsten att hantera tve-tydighet utan att bli kluven.... Kan kyrkan den?- javisst! Simul! Utveckla ett dubbelseende är ett sätt att hantera den fundamentala dubbelhet som

präglar vår civilisation/barbari, menar Ugglas. När man delar världen är det viktigt att fasthålla tvetydigheten i vår vardagsverklighet. Historiens återkomst, som Ugglas beskriver det som, gör varken analysen av en svåröverskådlig samtid eller våra orienteringsförsök inför en osäker framtid enklare skriver han – utan bara mycket svårare. Talet om brytningstider har funnits genomgående i historien, det är inget nytt, däremot har vi genomgående ett behov av att tolka historien på ett sätt som sanktionerar den utveckling vi rör oss mot, t ex menar Ugglas att det är något av protestantismens arv att utmåla medeltiden som så mörk och hemsk – för att ”vi” behövde att den var sån för i första hand diskreditera påvedömet och i förlängningen också försvara varför en brytning inom kyrkan var nödvändig.⁴⁵ Ugglas skriver ”medeltiden fanns emellertid inte alls under medeltiden”. Vi formar våra bilder av verkligheten och samtiden med hjälp av analogier, genom att vi ser något som något annat. Renässansen och reformationen har blivit vår sinnebild för hur en brytningstid ska se ut, i det är det nödvändigt att medeltiden såg ut som något annat. I ljuset av detta är det viktigt att problematisera sin egen samtid och visa på hur komplicerat det är att utkora brytningstider. Epoker överlappar varandra, griper in och inverkar på varandra bakåt och framåt i tiden. Ugglas citerar Johan Asplund i iakttagelsen om ett nära samband mellan den individualisering man populärt hävdar att renässansen stod för också innebar en intensiv socialisering. När renässansmänniskan ville få

erkännande som individ vände han sig inte från utan till samhället för bekräftelse. ”Om prestationen är individuell – så är bifallet socialt”.⁴⁶ Jag tycker att det beskriver något mycket viktigt också i vår samtid, där behovet att synas på sociala arenor känns outömligt hos individen – men alltså är det inte direkt någon ”modern” företeelse utan utgör arvet från renässansen.

*Att vara jämlik
betyder inte
att vara likadan.*

”Historien” & religion

DETTA HAR OCKSÅ skett menar Ugglas i den dominerande historiesynen som omgärdar religion, där sekulariseringsperspektivet varit totalt dominerande. Men nu menar Ugglas att vi kan se att det var onyanserat då vi i samhället upplever en religionens återkomst – och att vi i kölvattnet av det tittar kritiskt på hur vetenskapen utgör boven i dramat då DEN istället tagit religionens så av vetenskapen hårt kritiserade roll som universallösning och att den nu själv istället kan anses vara ett av civilisationens stora problem.⁴⁷ Sekulariseringsbegreppet innefattar såväl att makt och egendom överförd från kyrkliga till världsliga instanser till att omfatta det faktum att samhället som helhet inte längre är organiserat religiöst. Parallelet med utvidgningen av sekulariseringsbegreppet har det också skett

en förskjutning av dess innehåll, från innebörden avkristning till att man rent av börjat uppfatta sekulariseringen som ett resultat av kristendomen, vilket i sin tur implicerar ett positivt förhållande mellan sekularisering och kristendom. Fredrich Gogarten gjorde en distinktion mellan sekularisering (som något givet med den kristna tron själv och som ett legitimt resultat av den bibliska föreställningen om människan som myndig förvaltare av skapelsen) och sekularism (som innebär en absolutifiering av en ny position där vetenskapen tagit den plats som tron just lämnat för att etablera sig som frälsningslära med totalitära anspråk och med resultatet att ett nytt slaveri som kränker människans myndighet och fria ställning införs). Genom denna distinktion blev det också möjligt att lyfta fram och bejaka sekulariseringen inom teologiska bibliska rötter.⁴⁸ Om sekulariseringen kan ses som innehållet i människans myndigblivande, så framstår urbaniseringen som sammanhanget i vilket myndigblivandet ägde rum. Få hade trott att religionen skulle kunna återhämta sig från den misstankens hermeneutik som filosofer och psykologer utsatte religionen för (som arena för klasskonflikter, sexualdrifter och maktrelationer etc.). Den religion som kommit tillbaka är snarare överindividuell än individuell, den utgår från rummet och kroppen snarare än självmedvetandet. Den lyfter fram paradoxer och hemligheter snarare än entydighet och genomskinlighet, den utgår från mysteriet snarare än att erbjuda en upplyst transparent verklighet.⁴⁹ Priset för att världen skall kunna bli

delad, i den meningen att den blir något gemensamt, är att världen delas upp, det vill säga blir ett fält av asymmetriska maktrelationer.

”Historien” & Förlåtelsen

PROBLEMET ÄR ATT det inte finns något rent ursprung eller odis-kutabel början på en historisk berättelse. Det finns alltid redan en historia där innan historien börjar och det finns alltid andra historier att berätta. I vår samtid finns en så stark förväntan på att historien skall återge oss stabilitet och riktning, identitet och mening. Man skulle kunna säga att hemlösheten i samtiden utgör bakgrund till de ökade ansträngningarna som görs för att med historiens hjälp åstadkomma en hemkomst. Vem är jag? Och var hör jag egentligen hemma? Att berätta en historia är ett urgammalt sätt att tala om vem man är. Det verkar som om den mänskliga erfarenheten av att vara en handland och lidande varelse i sig har en narrativ struktur. Nationerna beskrivs inte längre med någon bärighet som innehavare av ett enda förflutet, utan många vilket ger många alternativa fram- och samtider. Personen är inte längre en integrerad individ, men i allt större utsträckning en divid; personen är inte längre odelbar utan delbar. Eftersom vi aldrig kommer kunna göra upp med alla övergrepp som historien innehåller, måste vi lära oss att leva med det irreparabla. En historiker bör sträva efter att vara en detektiv snarare än en domare. Om människor helt vägrade att befria varandra från följderna av

sina handlingar skulle själva handlingsförmågan blockeras. ”Endast genom upprepat ömsesidigt avbördande och befrielse kan människorna, vilka kommer till världen med friheten som gåva, förbli fria i världen” (Hanna Arendt). Förlåtelsen blir i relation till vårt handlande och vår historia den fullständigt oväntade överraskningen – som vi samtidigt måste räkna med som en självklarhet i livet.⁵⁰

Samvärldsanalys!

DET SOM VI uppfattar som en ren verklighet, är i själva verket alltid redan förmedlat. Förmedlingen finns redan där från början. Men om ingen verklighet kan sägas vara omedelbart tillgänglig och om all verklighet i själva verket kommuniceras genom symboler, då öppnar sig, istället för talet om en ny överklig hyperverklighet, ett spännande fält för undersökningar av hur verklighet *förmedlas* i och genom *tolkning*.⁵¹ Ugglan försöker genomgående i boken visa på det ohållbara i en omvärldsanalys med objektivistiska ambitioner – därför är en lösning för oss i Skarpnäcks församling att istället tala om en ”samvärldsanalys”. Världen är mångtydig och ligger öppen för skilda tolkningar och delade meningar. Förmåga till urval, bryta olika perspektiv till varandra och att tolka blir tillsammans en viktig kompetens. Syfte med boken är att väcka en medvetenhet om tolkningens fundamentala betydelse för förmedling av vår relation till en mångtydig verklighet – och få till stånd en hermeneutisk reflexion kring omvärldsanalysens villkor och

möjligheter. Ropen efter omvärldsanalys och svårigheter-na att komma till rätta med verklighetsproblematiken har vuxit ur en allmän och återkommande erfarenhet av att den värld vi lever i och betraktar som gemensam, ändå tolkas så olika av oss. Nödvändigheten blir att förhålla oss till mängden av motstridiga tolkningar. På samma sätt som det inte finns några rena, teoriberoende, neutrala data, så har man menat att det inte heller finns någon oskyldig blick som betraktar verkligheten.⁵²

I stället för illusionen om en omedelbar tillgång till det konkreta och omvärldsanalysens ambitioner att leverera en korrekt beskrivning av verkligheten, insisterar hermeneutiken på nödvändigheten att tolka. Ugglan argumenterar för att det är angeläget för hermeneutiken i vår tid att undvika ett tolkningsbegrepp som bara cementerar dualistiskt ordning/förhållningssätt av natur – kultur, kropp – själ, och som i grunden präglar verklighetsdiskussionen i Väst. Tolkningsprocessen har varken någon början eller något slut, den är oändlig och kan följaktligen varken härledas till en ursprunglig mening, stabiliseras eller fullbordas i en absolut kunskap. Detta eliminerar den oskyldiga, objektivt betraktande blicken. Men om allt nu är tolkning, vad är då sanning? Sanningserfarenheten får en riskfylld karaktär, vilket i sin tur kräver ett ansvars-tagande från den tolkandes sida. Den moderna vetenskapens egen utveckling bereder själv marken för en situation där det inte finns några fakta, utan endast tolkningar – det i sin tur tenderar att ha en kraftfullt destabiliserande verkan.

Att avslöja världen som tolkningarnas konflikt är inte bara att befria den utan också att tolkningen öppnas mot en etisk problematik.⁵³ Det är den etiska konflikten jag bl. a vill synliggöra som nedtecknare och insamlare av data till denna samvärldsanalys. Jag är inte en objektiv betraktare. Vi är inte objektiva betraktare.

Kyrkan en röst

ETT POLITISKT PERSPEKTIV betyder att det som ibland framställs som oskyldiga beskrivningar och analyser av samtid, historia och framtid, i själva verket måste förstås som kontroversiella politiska handlingar som grundar sig på en mängd motstridiga tolkningar. Idag har i princip allt blivit politiskt: vad vi äter, hur vi klär oss, vad vi konsumerar, vart vi reser på semester, var och hur vi bor o s v. kanske stirrar vi oss ibland blinda på att så mycket politik har blivit icke-politisk i vår tid, så att vi inte märker hur mycket nytt av det som tidigare betraktades som icke-politiskt som blivit politiskt. Till följd av sambandet mellan konflikt och verklighet rör vi oss i riktning mot en verklighetens politik, där slaget om verkligheten kommer att handla om rätten att beteckna, definiera och beskriva verkligheten. Om tolkningarnas konflikt inte ska bli en fysisk kamp och leda till att den starkaste tränger sig fram måste varje tolkning framföra sina egna argument.⁵⁴ Risken med det är att den fysiska kampen ersätts med en lika stark, dock mindre påtaglig kraft; att argumentation och den offentliga arenan blir den plattform som lika odemokratiskt som

fysiskt våld tystar de resurstarka de alternativa tolkningar som försöker nå ytan och att det är maktutövande likaså.

Männsikosyn!

ATT LEVA TILLSAMMANS i en värld av skillnader. För tänkare som Jaspers, Arendt och Ricoeur är skillnaden, olikheterna och konflikten rent av demokratis förutsättning. Politiken handlar då inte bara om att leva tillsammans i staden, utan att göra detta med bevarad skillnad och olikhet. Utifrån denna grundsyn handlar politik inte bara om likhet; politiken förutsätter tvärtom ett erkännande av att människor också är olika.

HANNA ARENDT SKRIVER ”det är människor och inte Människan som lever på jorden och befolkar världen. Som handlande varelse är människan helt beroende av de andras närvaro”. För Arendt är det viktigt att pluraliteten manifesteras såväl i form av likhet som olikhet. Olikhet och variation präglar allt levande, men det som utmärker människan är att hon aktivt kan uttrycka denna olikhet och åtskilja sig från andra. I denna särskildhet, som innebär att människor uppträder som likar inom ramen för en pluralitet av människor där var och en är unik, finns också grunden till att människans liv ofrånkomligt kännetecknas av såväl frihet som relationer. Politiken – som konsten att dela världen så att vi kan dela världen med varandra – kan inte administreras fram, den är frukten av gemensamt meningsskapande i en värld av skillnader.

I SLUTÄNDEN KAN man inte undgå att slaget om verkligheten blir en kamp om människobilden (eller människosyn som vi talar om i kyrkan), eftersom våra egna föreställningar om verkligheten alltid hänger samman med vilka antaganden vi gör om människor.⁵⁵ Det förefaller som om de ojämlikheter som påverkar hur vi behandlar varandra inom våra egna samhällen också påverkar de normer och förväntningar som ligger till grund för vårt uppträdande i internationella frågor. Att växa upp och leva i ett mer jämlikt samhälle inverkar på vilka antaganden vi gör om den mänskliga naturen. Vi behöver ingen stor revolution, kan vi undvika de schismer och störningar som ökar osäkerheten och rädslan och som så ofta slutar i ett katastrofalt bakslag gynnar det alla. Syftet är att öka vår känsla av trygghet och minska vår oro, få alla att känna att ett mer jämlikt samhälle inte bara ger plats åt dem utan också erbjuder ett mer meningsfullt liv än vad som är tänkbart i ett samhälle som domineras av hierarkier och ojämlikhet. Att vara jämlik betyder inte att vara likadan.⁵⁶

Att höra till

FÖRFATTARNA TILL JÄMLIKHETSANDEN⁵⁷ försöker visa på att de sociala relationerna i ett samhälle bygger på materiella grundvalar. Inkomstskillnaderna har en stark återverkan på våra relationer till varandra. De visar på att det är jämlikheten som utgör en kraftfull politisk hävstång för allas vårt psykiska välbefinnande. Hälsorelaterade och sociala problem är utan tvivel vanligare

i länder med större inkomstskillnader. Ökad ojämlikhet tycks förstärka vår oro för social värdering genom att social status får större vikt. När statusskillnaderna vidgas blir det allt viktigare för oss att jämföra oss med andra, istället för att se varandra som likar utifrån vår gemensamma mänskliga natur, som vi skulle göra i en mer jämlik miljö. Förutom att stor ojämlikhet utgör grunden för alla de problem som förknippas med sociala skillnader, och de splittrande klassfördomar som följer med dem, leder den – som boken visar – till försvagad gemenskap, minskat förtroende mellan människor och ökat våld. Man menar sig visa på att förtroende utgör en viktig mar-

*Politiken – som
konsten att
dela världen så att
vi kan dela världen
med varandra – kan
inte administreras
fram, den är frukten
av gemensamt
meningsskapande
i en värld av
skillnader.*

kör för det sätt på vilket större materiell jämlikhet kan bidra till att skapa en gemenskap grundad på sammanhållning och samarbetsvilja till allas nytta.⁵⁸

GENOM KROPPEN SÄRSKILJS vi från andra samtidigt som den kanske är det tydligaste beviset på hur nära samman vi hör med varandra. Detta

manifesteras inte minst genom att vi kan dela måltider med varandra på ett sådant sätt att det uppstår en delad verklighet i en värld av skillnad. Kroppen ger proportioner åt det mänskliga livet och vittnar om människans fundamentala sårbarhet. Vi är således hänvisade till att lita på varandra. Mellan en ytterlighet, där man tror sig veta allt, och en annan ytterlighet, där man inte längre vet något, tvingas man ställa sig frågan vem kan man lita på.⁵⁹

SOM ETT RELATIONELLT fenomen är förtroendet omöjligt att göra rättvisa åt utifrån såväl en individualistisk som en kollektiv utgångspunkt, tillit handlar varken om egoism eller altruism. Förtroendekursen förutsätter i stället en kommunikativ syn på människan, vilket implicerar en filosofisk antropologi där människan förstås utifrån sin förmåga till ömsesidighet, d v s utifrån föreställningen att människa kan man vara fullt ut endast genom att leva med, av och för andra människor. Förtroendet skulle således kunna beskrivas som såväl en förutsättning som ett uttryck för dessa kommunikativa relationer. Förtroendet för den andre är grundat i insikten att våra liv ytterst sett vilar i andras händer. Eftersom förekomsten av förtroende förutsätter en pluralitet av människor, kan förtroendets primära plats inte förläggas till vårt eget inre medvetande, istället förutsätter tilliten det relationella sammanhang som mötet mellan ett Jag och ett Du markerar. I ett högt medialiserat och komplext samhälle som vårt, uppbyggt kring mängder av anonyma system, är det viktigt att uppmärksamma förtroendets institutionella

karaktär, skriver Uggle.⁶⁰ I en värld av globalisering är vi beroende av förmågan att kunna känna förtroende på distans. I längden kan förtroende aldrig byggas endast på självtillit och förtroende för andra; förtroendet för den andre och självtilliten implicerar också förekomsten av institutioner som det går att lita på.⁶¹

KAN SVENSKA KYRKAN och Skarpnäcks församling vara en sådan institution, eller flera? Dit strävar vårt arbete, med kontinuitet och hållbarhet, delaktighet och sammanhang (KASAM) och förmår vi låta andens vind få utrymme bland alla våra strävanden så är vi möjligen redan där - men ännu inte.

Fotnot

40 Bengt Kristensson Uggle 2012

41 Uggle s.1

42 Citat i boken hämtat från Gunnar Olsson, professor i kulturgeografi och samhällsplanering

43 Uggle s.71

44 Uggle s.93

45 Uggle s.100ff

46 Uggle s.106

47 Uggle s.113

48 Uggle s.113

49 Uggle s.115

50 Uggle s.135

51 Uggle s.313

52 Uggle s.328

53 Uggle s.346

54 Uggle s.370

55 Uggle s.375

56 Ur Jämlikhetsanden Richard Wilkinson/Kate Pickett 2012, s.255

57 Richard Wilkinson/Kate Pickett

58 Ur Jämlikhetsanden Richard Wilkinson/Kate Pickett 2012

59 Uggle s.395

60 Uggle s.407

61 Uggle s.408

Projektplan för diakonal inventering i Skarpnäcks församling

DIREKTIVET

DEN DIAKONAL INVENTERING som gjordes 2012 skedde enligt kyrkorådets uppdrag den 12 mars 2012. Uppdraget gav att den skulle innehålla en kartläggning av församlingen utifrån ett samhällsperspektiv samt en teologisk reflektion och innehålla en handlingsplan för församlingens diakoni. Denna diakonala inventering – en samvärldsanalytisk 2013-2014 är en ansats att dokumentera att och hur en ständigt pågående inventering och analys sker. Uppdraget kom nu från kyrkoherden. Den form inventeringen har och presenteras i följer den tidigare inventeringen såsom;

BESKRIVNING

MÅL

Vi har valt att bryta ned arbetet med den diakonala inventeringen i fyra delar:

DEL 1: KARTLÄGGNING OCH BESKRIVNING – hur ser verkligheten ut?

Här kommer vi att beskriva verkligheten i Skarpnäcks församling genom att göra en kartläggning av församlingen ur ett samhällsperspektiv, innehållande:

A: OMRÅDESSTATISTIK

B: INTERVJUER MED NYCKELPERSONER - Kartlägga församlingens tjänstgörande diakoners kontakter under en tvåveckorsperiod. Detta i dialog med

tidigare inventerings beskrivning.

DEL 2: ANALYS – vad betyder det som kartläggningen och teologin visar?

Innehåller en kortfattad analys av det som tidigare kartläggningen, denna kartläggning och den teologiska reflektionen visar.

DEL 3: HANDLINGSPLAN – hur ska församlingen då organisera sitt arbete?

Här ska vi utifrån analysen skapa en handlingsplan för församlingens diakonala arbete. Denna kommer att utgöra en del av grunden till en ny församlingsinstruktion.

DEL 4: TEOLOGISK REFLEKTION

Kyrkoherde Maria Bergs teologisk reflektion över församlingens diakonala uppdrag presenteras.

FRÅGESTÄLLNINGAR

DEL 1: FÖR ATT KARTLÄGGA OCH BESKRIVA HUR VERKLIGHETEN I VÅR SAMVÄRLD SER UT ANVÄNDS FÖLJANDE FRÅGESTÄLLNINGAR:

- Hur ser strukturen i församlingen ut vad gäller befolkningsstatistik, bostadsbestånd osv?
- Vilka iakttagelser gör nyckelpersoner i stadsdelsförvaltningen och polisen?
- Hur ser församlingens

diakoners kontakter med enskilda ut?

- Vilka är det som söker diakonernas hjälp?
- Var bor de?
- Vilka är de vanligaste ärendena?
- Hur kommer enskilda i kontakt med diakonerna?

DEL 2: ANALYSEN görs genom att diakon och projektledare Karin Löfgren, i dialog med församlingens diakoner, anställda och Maria Berg, studerar det material som samlats in i kartläggningen och sorterar det utifrån dessa frågor:

- Vad i detta material sticker ut, vad observerar vi, vad är intressant?
- Vad i detta material var väntat?
- Vad i detta material var oväntat?
- Vad vill vi veta mer om?
- Vad ser vi för mönster?
- Vilka slutsatser kan vi dra?
- Vad vill vi fördjupa oss vidare i?

DEL 3: UTIFRÅN ANALYSEN OVAN;

- Vad i detta material sticker ut.
- Vad observerar vi.
- Vad är intressant?

DEL 4: KOPPLING mellan de teologiska utgångspunkterna för församlingens diakonala uppdrag och samhällsforskning;

AVGRÄNSNING

Vi gör ingen beskrivning, bedömning eller utvärdering av församlingens befintliga verksamheter.

Fokus ligger på hur församlingens invånare har det, inte på vad dess anställda arbetar med.

Vi gör inga efterforskningar på församlingsbors, institutioners eller andras förväntningar på församlingen, utan endast en kartläggning och analys av synlig struktur och behov.

NYCKELANTAGANDEN OCH RISKER

Församlingens resurser är begränsade. Prioriteringar och omfördelning av resurser och verksamheter kommer att behöva ske i framtiden. Det är en tänkbar uppgift för en församling att sammanföra identifierade resurser, tillgångar eller skyddsfaktorer med olika matchande behov.

Inventeringen inleder ett arbete som kan innebära stora förändringar i församlingens arbetssätt. En genomgripande omprövning kan i och för sig oroa och/eller leda till motstånd. Om det kommer förslag på ny eller annan verksamhet säger det dock ingenting om

kvaliteten på befintliga verksamheter, utan endast om aktuella behov av verksamhet.

ORGANISATION

BESKRIVNING AV ORGANISATIONEN

Uppdragsgivare har varit församlingens kyrkoråd (2012) och senare kyrkoherden (2014). Genomförandet har skett som en uppföljning, fördjupning och spaning bygd på inventeringen som gjordes av Kristina Ramberg Gustafsson, diakon, Maria Berg, kyrkoherde och Richard Rejsjö, konsult 2012. Församlingens diakoner bestående av Laila Svensson, Katarina Lundström Thompson och Christina Markgren var vitala delar i 2012 års inventering såväl som i denna, den hade också en förstudie till hjälp som genomfördes och sammanställdes av Magnus Olsson, präst, sommaren 2012.

Viktiga resurser för kartläggningsarbetet är medarbetare i församlingen och representanter från myndigheter och organisationer i församlingen.

Så här gjorde vi

GENOMFÖRANDEPLAN

AKTIVITETER

INTERVJUER

UNDER SJÄLVA INSAMLINGS- PERIODEN, våren 2014, intervjuade Karin Löfgren representanter från olika samhällsaktörer i församlingen. Denna gång intervjuades personer som på olika sätt kunde bidra med fördjupning och uppföljning av tidigare genomförd inventering samt vara starkt bidragande till att kunna beskriva läget i församlingen utifrån sin roll och uppgift.

DIAKONERNAS ENSKILDA KONTAKTER

UNDER VECKA MÅNADSSKIFTET april/maj 2014 förde församlingens diakoner "loggbok" över sina kontakter med enskilda, med hjälp av ett formulär framtaget av Richard Rejsjö och Kristina Ramberg-Gustafsson för 2012 års inventering. Detta för att kunna jämföra materialet från 2012 med det från 2014. Diakonerna har även varit och gjort en subjektiv skattning av de fem vanligaste teman som de stödjande och självvårdande samtalen handlat om i respektive samtal.

DET URVAL AV befolkningsstatistik som Magnus Olsson tog fram i förstudien kompletteras med ytterligare några uppgifter från USK och SCB som visat sig vara relevanta för beskrivningen av församlingen. Det underlag för budget 2015 från Skarpnäcks stadsdelsförvaltning presenterar för

stadsdelsnämnden som vi fått ta del av genom stadsdelsdirektör Margareta Östrand bistod med en beskrivning av hur man på strukturell nivå beskriver utvecklingen den närmsta framtiden i Skarpnäcks stadsdel.

RAPPORTERING OCH UPPFÖLJNING

KARIN LÖFGREN ANSVARADE för att samla ihop material och att genomföra analys som sedan rapporterades till kyrkoherde Maria Berg och vidare till kyrkorådet.

HUR GICK DET?

ETT PROBLEM MED den områdesstatistik som funnits tillgänglig är att den redovisas på stadsdelsnivå, inte på församlingnivå. Vi bedömer att Skarpnäcks stadsdel och Skarpnäcks församling stämmer geografiskt och befolkningsmässigt tillräckligt väl överens för att den tillgängliga statistiken ska vara användbar för att beskriva läget i församlingen. När det gäller diakonernas enskilda kontakter, så finns det några faktorer som kan ha färgat materialet på ett betydande sätt och som därför nämns här. En av diakonerna avslutade sitt arbete i församlingen just innan mätperioden inleddes, vilket definitivt kan ha dragit ned det totala antalet kontakter jämfört med "normalt" samt påverkat hur procent-satsen vad gäller alla undersökta områden utfallit. Under tvåveckorsperioden inföll också såväl Valborg som första maj samt Markuskyrkans

födelsedagsfirande vilket också påverkat utfallet, gissningsvis främst i kategorierna var flest möten skett där "verksamhet" eventuellt blev en lite större grupp än annars, men

den kan också vara en av förklaringarna till varför kategorin "övrigt" bland vilken typ av ärende personen hade vid mötet blev så väldigt stor i jämförelse med den tidigare inventeringen. Just kategorin "övrigt" finns det önskemål att undersöka vidare inför framtida inventeringar och som en fördjupning av denna.

SLUTSATSER UTFRÅN DETTA material stämmer ändå tillräckligt väl överens med den bild som diakonerna själva har av sina kontakter med enskilda så att vi bedömer att materialet ger en någorlunda väl överensstämmande bild av verkligheten. Det kan vara värt att påpeka att det är antalet kontakter som räknats, alltså inte antalet personer – en person kan alltså förekomma flera gånger i materialet. Ett enskilt kontakttillfälle kan naturligtvis ha innehållit flera olika typer av ärenden, i de flesta fall har vi då valt att redovisa samtalets huvudsakliga innehåll som dess ärende. En reflektion som fötts i att denna inventering jämfört med den förra är att det representativa för två veckor av diakonalt arbete i kyrkan alltid innehåller det icke representativa. Förre inventeringen lyfte man fram att en ny verksamhetsform som just startats upp kan ha påverkat underlaget från diakonerna, idenna inventering förhöll vi oss till att det sked-

de en stor församlingsfest i Markuskyrkan mitt i diakonernas tvåveckors-period som sannorlikt påverkar underlaget. Reflektionen handlar om att det kanske är vår verklighet, att det inte finns några representativa veckor – diakonalt arbete påverkas oavbrutet av vad som händer. I församlingens övriga liv och verksamhet, i närsamhället och i världen i stort. Diakoner märker ofta en ökning av enskilda samtal och behov av det när katastrofer sker ute i världen såsom naturkatastrofer, krigsutbrott och stora rubriker om våld eller medialt skandalösa avslöjanden.

DENNA INVENTERING HAR ingen enkätundersökning som del i materialet.

INTERVJUERNA GENOMFÖRDES ÖGA-MOT-ÖGA. Tanken var att intervjua personer som utifrån sin position, roll och kompetens kunde tänkas bidra med en fördjupning, uppföljning och lägesspaning utifrån tidigare inventerings analys.

Det representativa för två veckor av diakonalt arbete i kyrkan tenderar i verkligheten att innehålla det icke representativa.

Statistik – Diakonernas kontakter

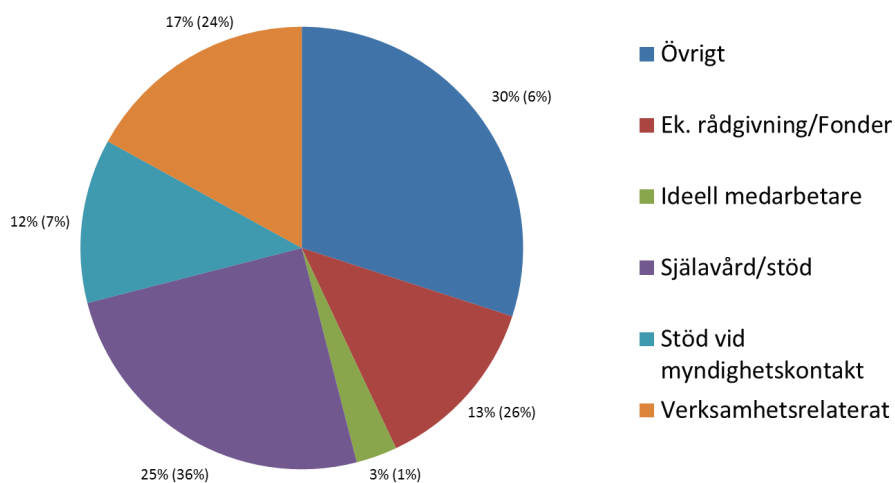
Graferna på följande sidor visar vilka som sökt hjälp hos diakonerna i församlingen. Materialet är baserat på en tvåveckorsperiod samt fördelat på olika sätt i grafer och diagram.

Vilken nöd är det som diakonerna möter i de kontakter som kategoriserats som själavård/stöd?

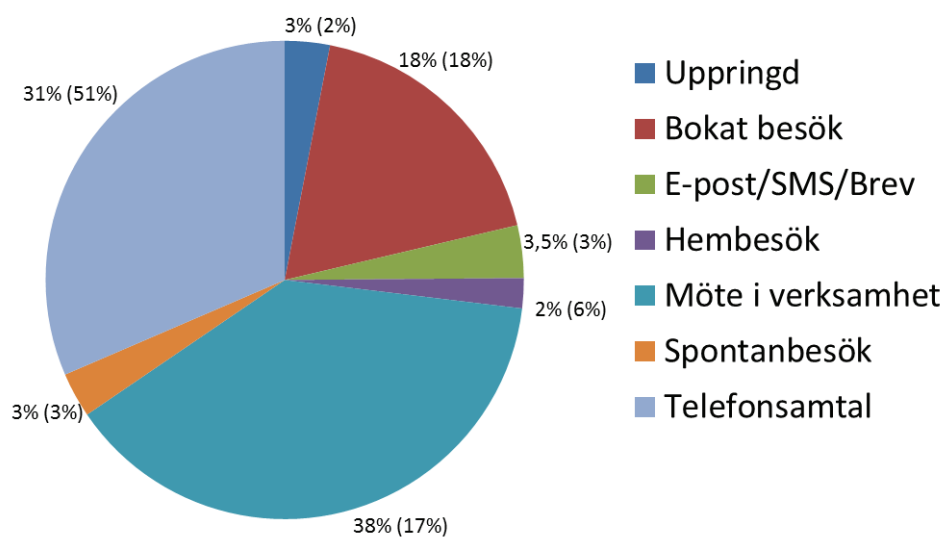

- Livsval 0,50%
- Svårigheter med barnen 1%
- Utanförskap 1%
- Livskriser (t ex separation, förlust, död) 3%
- Anhörigs sjukdom 3%
- Ensamhet 3%
- Relationsproblem 5%
- Egen sjukdom 6%
- Eget eller anhörigs missbruk 7%
- Psykisk ohälsa (t ex depression, neuropsykiatriskt funktionshinder) 11%
- Svårigheter i kontakt med myndigheter 28%
- Stöd i ekonomisk utsatthet 32%

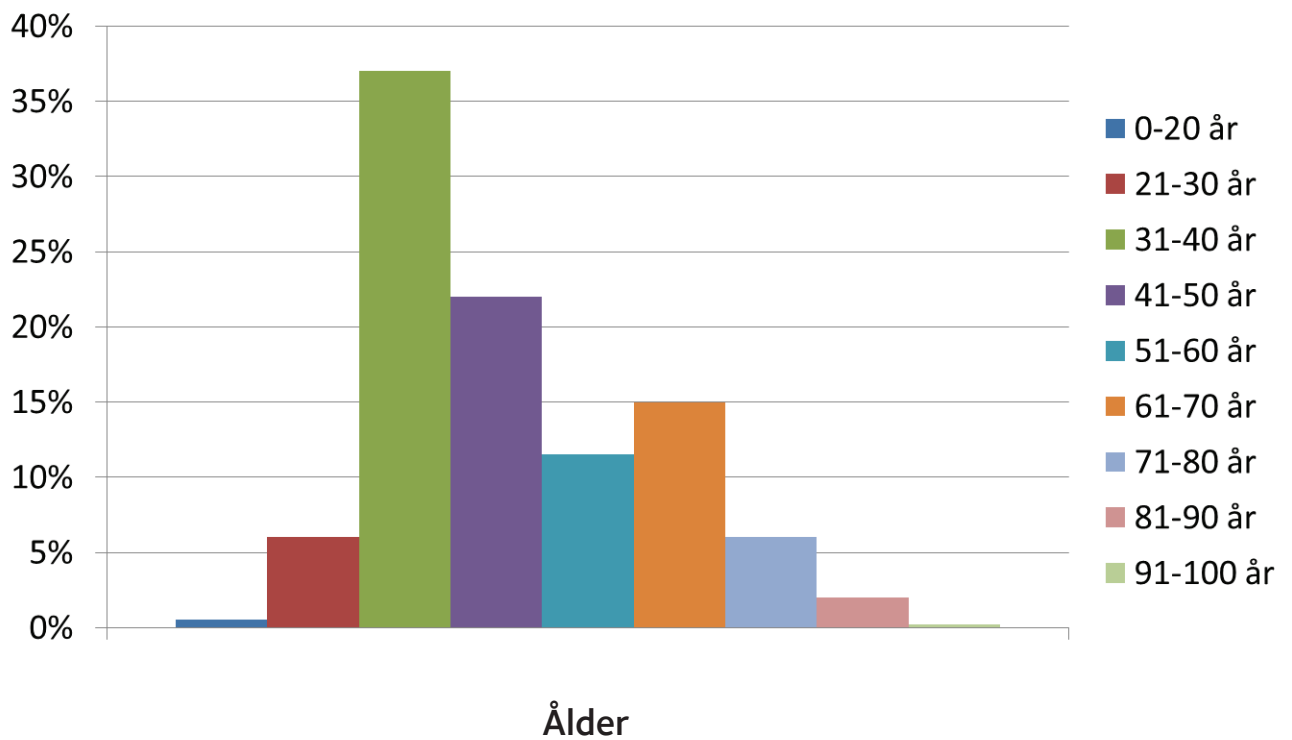
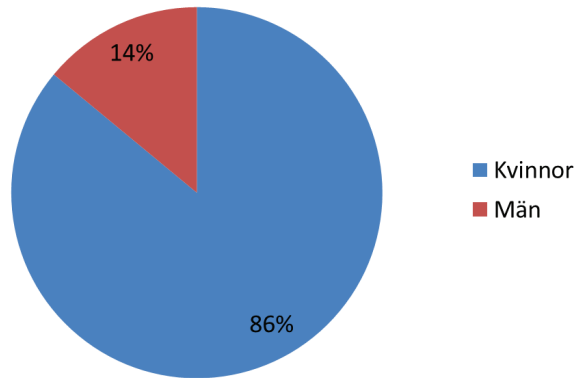
Ärende

Kontaktväg

Könsfördelning

Stadsdelens befolkningsstorlek

Befolkningens sammansättning

BEFOLKNINGSPYRAMIDEN I SKARPNÄCKS församling ser ut som den för Stockholm i sin helhet, med ganska många små barn (0-5 år) och en ”puckel” kring

30 års ålder. Samma sak gäller i stort sett de olika delarna av församlingen.

Skarpnäcks gård avviker något genom att fler 49-62-åringar

är bosatta här, liksom något fler barn och ungdomar. Däremot är antalet invånare i åldern 25-35 år färre. I Hammarbyhöjden är 21-40-åringarna fler.

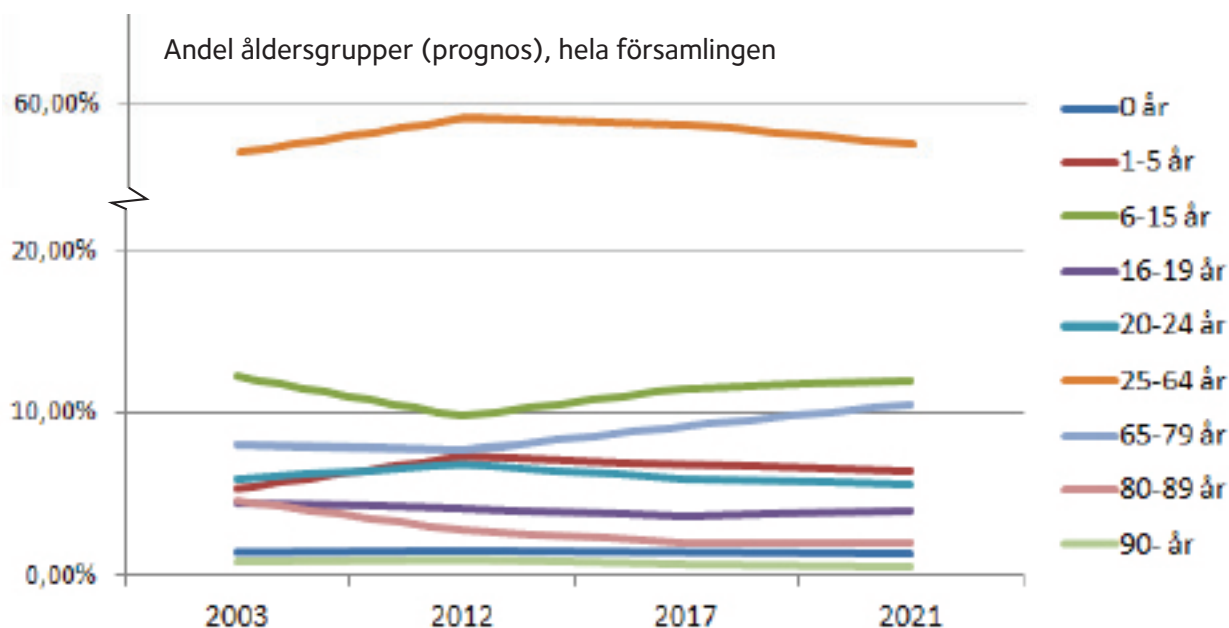
Prognos över befolkningsutvecklingen

EN PROGNOIS FÖR befolkningsförändringar fram till år 2021 visar att andelen 6-15-åringar förväntas öka, efter att ha minskat under perioden 2003

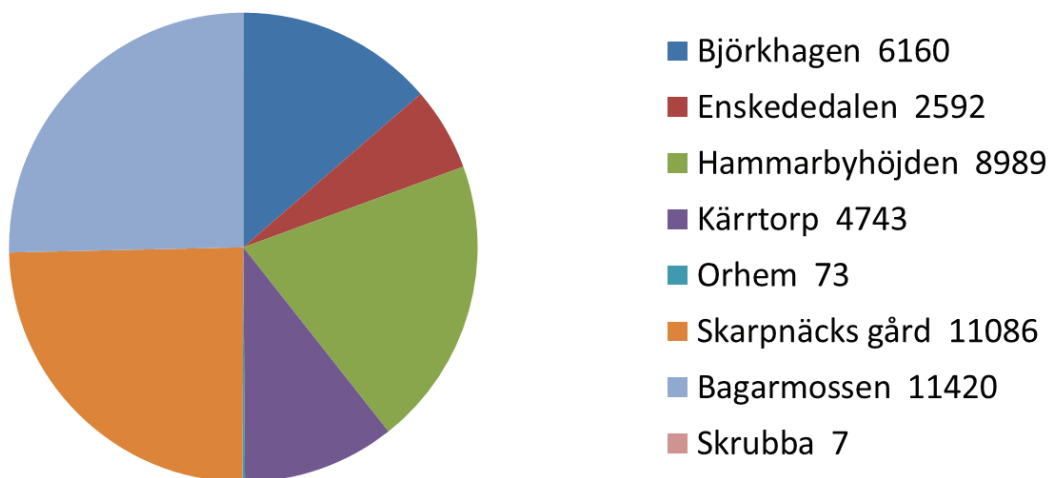
till 2012. Samma sak gäller andelen 65-79-åringar.

Ökningen av andelen 6-15-åringar förväntas vara tydligast i Skarpnäcks gård, där den

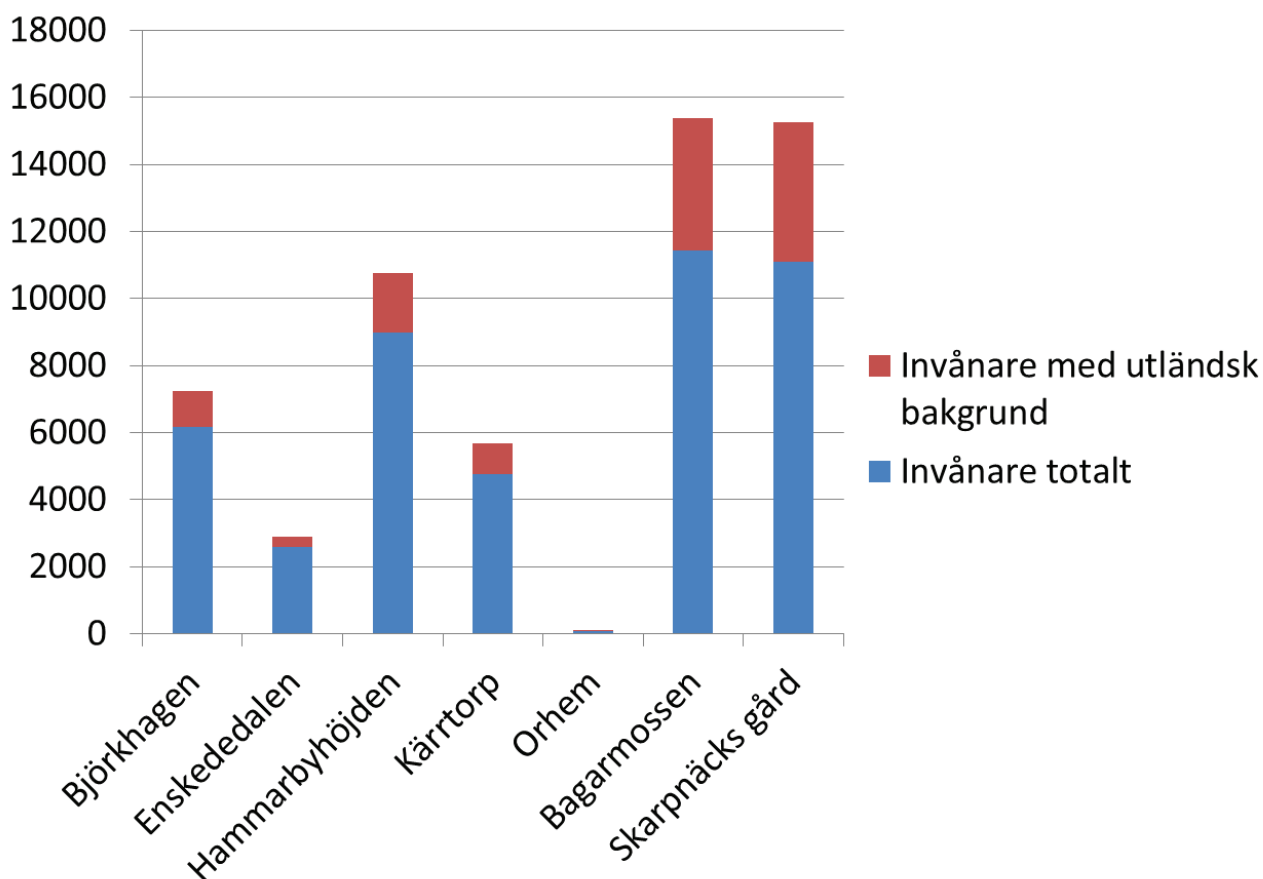
redan ligger lite högre än i övriga församlingen (drygt 12% av befolkningen år 2012).

Antal invånare i Skarpnäcks församling fördelade på stadsdel

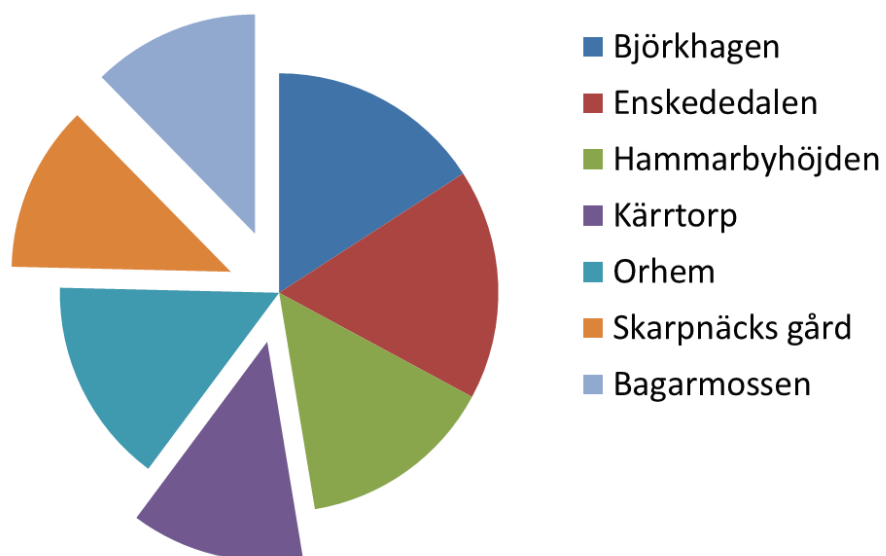

Folkmängd och andel med utländsk bakgrund.

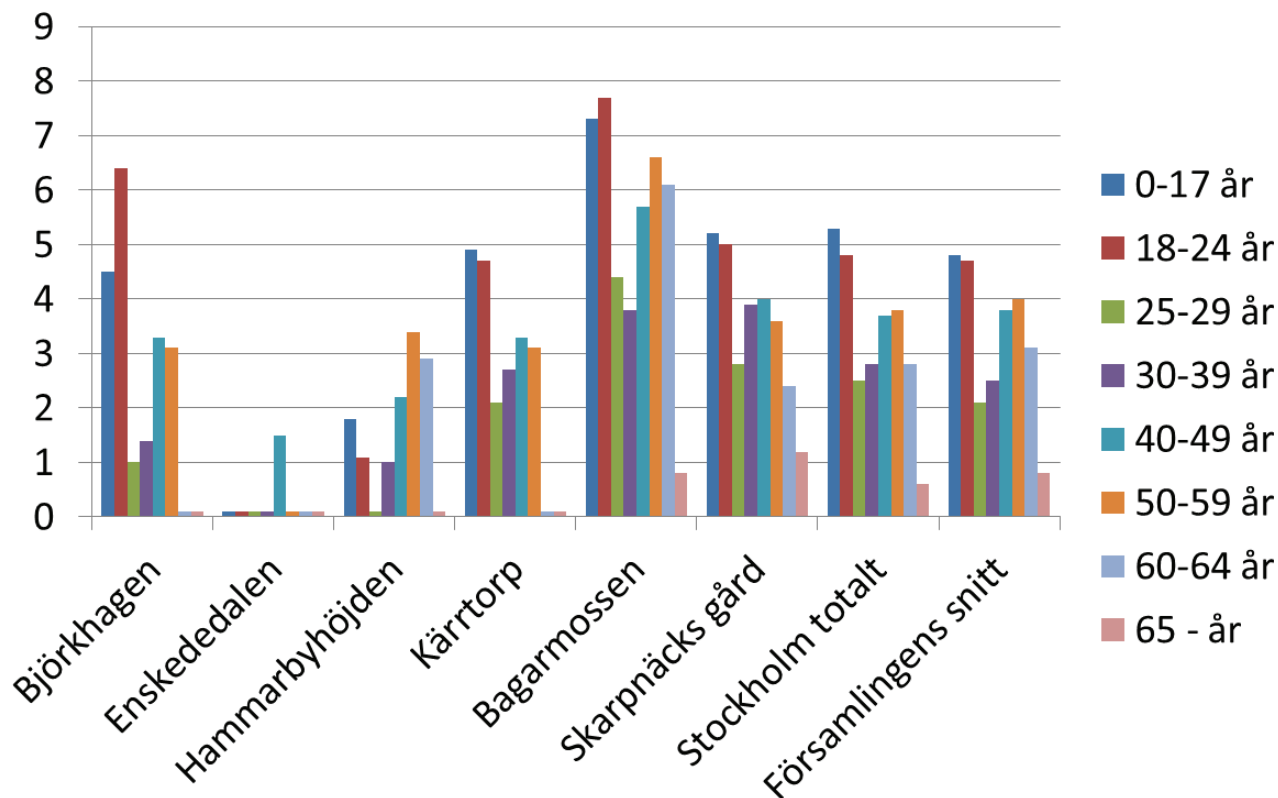
Utbildningsnivå & Inkomstnivå

Andelen personer i församlingen med eftergymnasial utbildning fördelat på stadsdel (%)

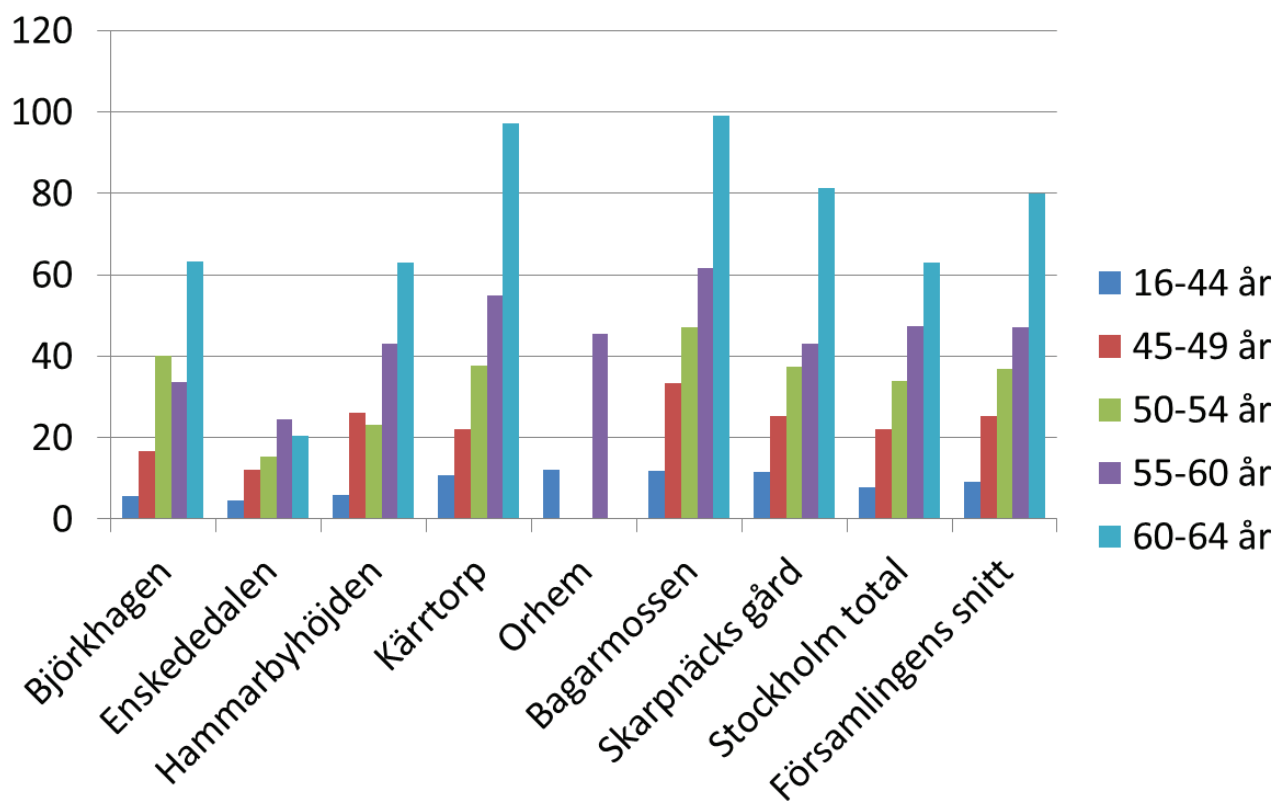

Ekonomiskt bistånd och sjukersättning

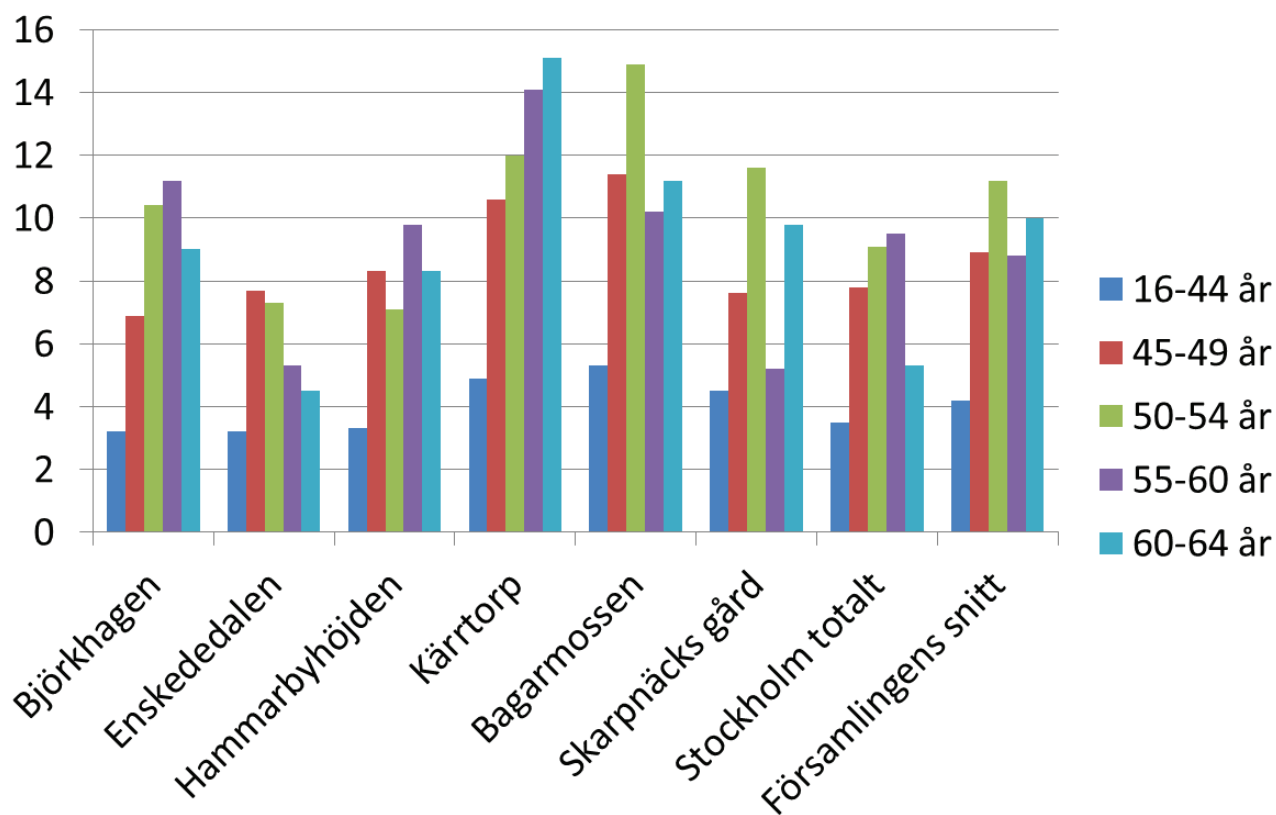
Ekonomiskt bistånd 2012 angivet i % av befolkningen.

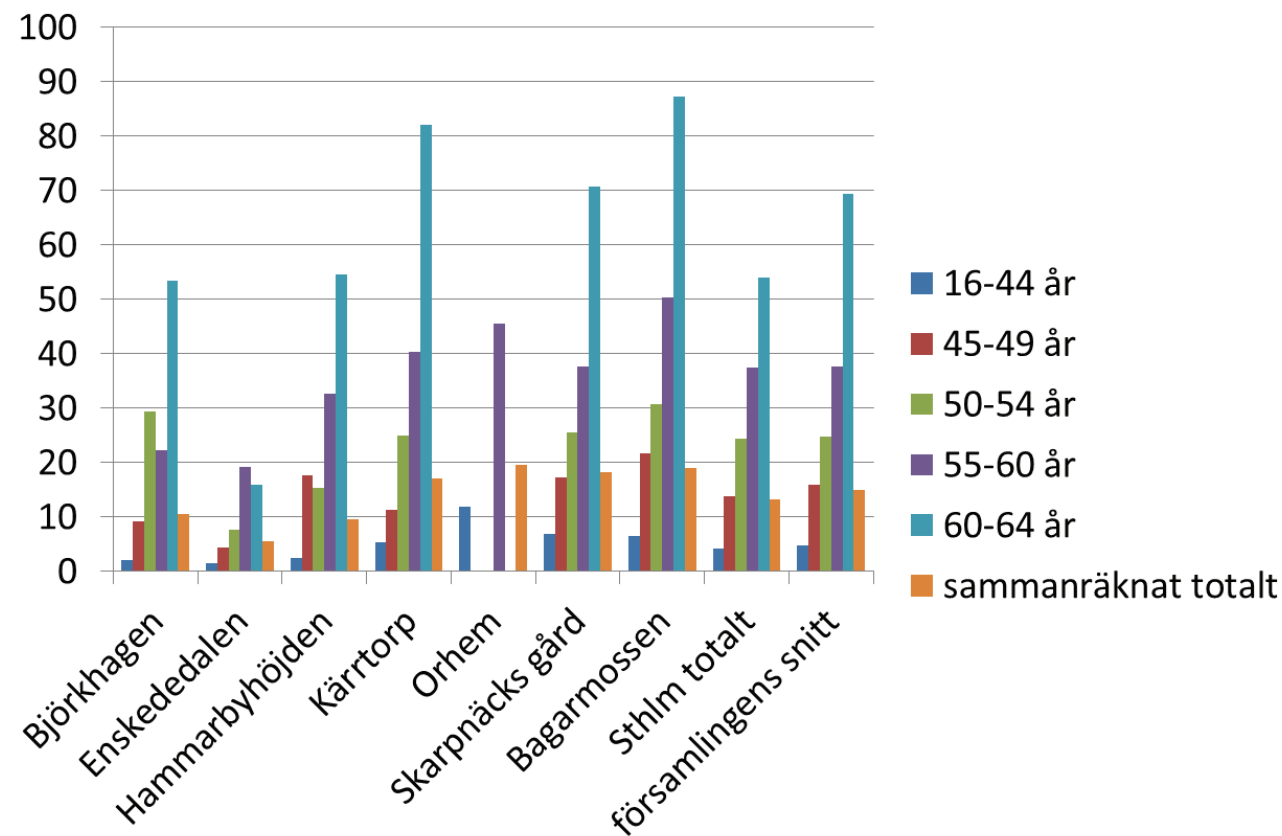
Ohälsotal 2012 i dagar/person.

Sjukpenning 2012 angivet i dagar/person.

Sjukersättning 2012 fördelat /pers i respektive stadsdel i församlingen.

Källförteckning

Boken "Slaget om verkligheten" av Bengt Kristensson Ugglå

Boken "Jämlikhetsanden" av Wilkinson och Pickett (Karneval förlag)

Barns ekonomiska utsatthet – Årsrapport
2012:2, Rädda Barnen (Rädda Barnen)

Bibeln

"Rörelse bland björkar och betong" Skarpnåcks
församlings Verksamhetsuppföljning med årsredovisning
2013, fastställd av KF 2014-05-05

www.usk.stockholm.se

www.scb.se

www.stockholm.se

Anteckningar
